Ting1 EN FÄRGSTARK UPPSTICKARE

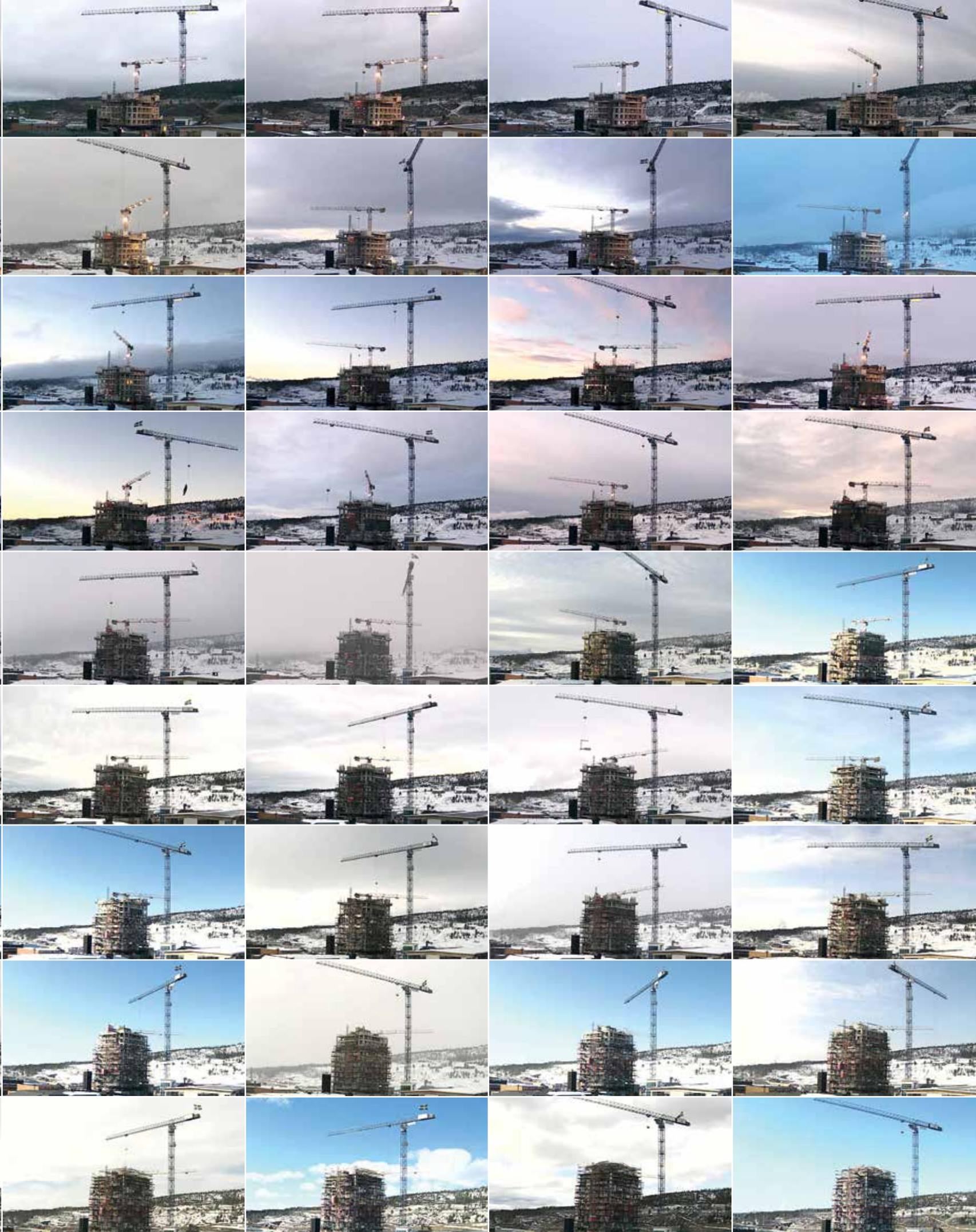

TING1 – EN FÄRGSTARK UPPSTICKARE

Utgiven av Nyberg Kai & Wingårdh AB 2013
© Susanne Wiklund
Text Susanne Wiklund | Susanne Helt enkelt
Grafisk form Kikki Lundberg | Form & Tanke AB
Tryck Tryckeri City i Umeå AB 2013
ISBN 978-91-637-4396-2

Denna bok finns att köpa på
Örnsköldsviks museum samt Turistbyrån.

Förord 5
Avsatt nämnd och omtvistat badhus föregick Tingshuset 7
Vann tävlingen med kaxigt latinskt motto 9
Många ägare och turer kring Tingshuset 10
Ett hus att älska eller hata 12
”Det är svårt att bygga något dyrare och mer komplicerat än Ting1” 14
”Jag gillar att ta så krångliga uppdrag som möjligt” 18
”När jag såg alla tavlorna blev det så givet” 22
Anna ser till att saker och ting händer 28
När kunderna frågar har Sara svaren 30
Bengt Lindström —urkraften som aldrig lät sig hejdas 32
Vintergatan den 25 mars 2013 39
Ett världsträd växer upp ur rå-grå betong 40
Kommunala arkitekter gillar att stadsbilden förändras 42
I begynnelsen var allt idé 44
Att avstycka luft en utmaning för Lantmäteriet 47
Politisk enighet runt Ting1 48
Speciellt bygge kräver speciella lösningar 52
God stämning fixar rekordkort byggtid 56
Tidseffektivt kunna se all armering tredimensionellt 60
Hörn, dörröppningar och tak, kritiska punkter 62
Bosse — med stadens bästa utsikt 66
Ett hus växer fram från kranen 68
6 254 ton betong och du får Ting1 72
Arbetar med färg både ute och inne 74
Lyckad sprängning på innergården 76
Värme och kyla ur bergets djup 78
Fibercement håller vikten nere 80
Ett färgstarkt hus behöver lugna växter 84
Invigning 25 oktober 2013 86
Ting1 — En sannsaga eller hur göra något stort av små nära ting 92
Schemalagd inflyttning för nöjda bostadsköpare 94
Fyra snabba med landshövding Bo Källstrand 103
Atrium 104
Ägare av lägenheterna 2013 105
Ting1 i siffror 105
Efterord 107
Bildregister 108

FÖRORD

Visst har vi ibland ruckats lite i vår övertygelse om att allting går. Det är stunder som infunnit sig när vi ställts inför problem ingen annan före oss haft, eller efter arbetsdagar som sträckt sig över flera dygn.

Men tanken på att ge upp detta fantastiska projekt Ting1, har aldrig smugit sig på. Det har det varit alldeles för svårt och roligt för.

Att du nu håller i en bok som börjar med Tingshuset dramatiska historia, och slutar med inflyttningen i det där ovan svävande Ting1 har flera syften.

Vi ville dokumentera det vi hävdar är Sveriges mest byggnadstekniskt komplicerade bostadsprojekt från start till mål. I detta finns då också beskrivningen av hur annorlunda huset är jämfört med alla andra höga byggnader.

Vi tycker också att det är viktigt att på detta sätt kunna visa vår uppskattning av olika yrkesgrupper som i projektet ställts inför helt nya problem. Problem vilka de med stor kreativitet och skicklighet, löst på bästa sätt.

Naturligtvis finns också tanken på det omgivande samhället med. Vi har på detta sätt bidragit med ännu en färgstark nål för att sätta Örnsköldsvik på kartan, och samtidigt visa att här händer det verkligen grejer.

Sist men inte minst, ville vi ge våra lägenhetsköpare en julklapp som inte bara beskriver hur deras golv och väggar kom till, utan även är ett minne och en påminnelse om hur unikt och speciellt detta projekt är.

Ting1 är det roligaste, dyraste och mest spännande vi som byggherrar har varit med om. Vi vill på detta sätt tacka alla som bidragit till att det som egentligen inte gick att utföra, ändå uppfördes. Speciellt vill vi tacka Anna Edman och Sara Nylander vilka varit våra förlängda armar och med ett starkt engagemang bidragit till att göra det till synes omöjliga möjligt.

I stort sett samma dag som den här boken skulle gå i tryck, fick vi veta att Ting1 är nominerad till årets bygge. Jätteroligt tycker vi, och ser fram emot sista mars 2014 då vinnaren kungörs.

Färgstarka hälsningar,

Nicklas Nyberg Torsten Kai-Larsen

Många har beskärmat sig över den nakna betongen och tyckt att huset saknat fasad.

Andra har ansett att det har varit Örnsköldsviks mest spännande och vackraste byggnad.

AVSATT NÄMND OCH OMRITAT BADHUS FÖREGICK TINGSHUSET

Han gjorde den första skissen av det som skulle bli Tingshuset på tunnelbanan, och fick sin kursare Mart Uusma att också intressera sig för projektet.

– Det var vi två som lämnade in förslaget till tävlingen som var utlyst av Svenska Arkitekters Riksförbund och är därför alltid de som nämns, men Anders Jansson betydde egentligen lika mycket som Mart, säger Dick Sjöberg.

Året var 1961, han var 26 år och liksom de andra nyutexaminerad arkitekt från KTH när de vann, och det var deras första stora uppdrag.

– Vi kände aldrig någon tvekan, utan var övertygade om att vi skulle klara det. Jag minns att vi sa till våra fruar att ta på sig det finaste de hade och sedan gick vi på krogen och firade vinsten, berättar Dick Sjöberg.

Eftersom de var så nyutexaminerade hade de inget kontor, men en arkitektbekant hade en etta vid sidan av, för att kunna jobba ostört.

– Där fick vi tränga ihop oss. Vi hakade loss dörrarna och använde dem som ritbord, minns Dick.

Det var ritningar och beskrivningar gällande det tekniska och byggmaterial, som togs fram.

– Häradshövdingen var en väldigt konventionell typ som absolut ville ha det i tegel, men det var helt främmande för vårt tänkande. Att det skulle vara i betong stod hela tiden klart för oss. Placeringen på tomten där vi spelade ut Tingshuset mot Varvsberget och hoppbacken, var också den samma hela vägen. Inordningen i landskapet var väldigt specifik för projektet.

"Det var en knickedick utan arkitektutbildning"

"Häradshövdingen var en konventionell typ som ville ha tegel"

Det skulle visa sig att det inte bara var häradshövdingen som ville vara med och bestämma. Drätselkammarordförande Bertil Skoglund (motsvarande dagens kommunalråd, ungefär) var socialdemokrat och satt som ordförande

i nästan samtliga nämnder dit projektet gick på remiss.

– Han ville bygga ett badhus på granntomten. Det var det som låg hans hjärta närmast, förklarar Dick.

– Badhusbygget gick ut på upphandling och vanns av en knickedick som inte var arkitekt, och ville bygga den stora pannskorstenen och sopsamlingen mitt emot Tingshusets entré. Vi som var ute efter det lite förnäma i vårt hus möte med landskapet, blev förstås väldigt upprörda.

De unga arkitekterna vände sig till Tingshusnämnden, som inte heller gillade badhusets utformning och de överklagade till Länsstyrelsen. Den grundade sig på att badet fått bygglov, trots att tomten var parkmark utan byggnadsdirektiv.

– Detta ledde till stora politiska motsättningar och drätselkammarordförande Skoglund som vurmade för badhuset, kallade in till extra möte i Tingshusnämnden. Han hade då placerat ut sina vasaller i bänkarna, som röstade bort sittande nämnd och de ersattes av socialdemokrater, berättar Dick.

Alla dessa stridigheter ledde naturligtvis till förseningar och stor osäkerhet om hur allt till slut skulle bli.

– Vi vann tävlingen 1961 och började med detaljplanen, men det arbetet fick vi lägga ner efter som vi inte visste vilka förändringar området skulle genomgå, förklarar Dick.

Istället försökte han och hans kompanjoner rädda projektet genom att skissa hur man kunde moderera badhuset. Något de alltså gjorde på eget bevåg.

– Allt det här tog tid. Vi fick inte in några pengar och jag betalade resorna ur egen ficka, eftersom Skoglund ansåg att utredningsskisserna rörde badhuset och inte Tingshuset, vilket var det som de hade beställt. Det var alla de här turerna som gjorde att det blev så dålig ekonomi på Tingshuset för oss, och bygget kom faktiskt inte igång förrän 1967 för att stå klart ett år senare. Och då fick jag inte ens en tågbiljett till invigningen. Det var bittert och satt länge som en tagg i hjärtat, berättar Dick Sjöberg.

"Det satt länge som en tagg i hjärtat"

"Vi fick lägga ner arbetet på grund av alla stridigheter"

Då hade arkitekternas utredningsskisser godkänts av badhuskommittén, och man hade kommit fram till det som Dick kallar en hyfsad kompromiss. Under alla dessa turer uppbar han ett vikariat som professor på KTH, och kunde på så sätt försörja familjen i Stockholm.

"Jag har varit irriterad på Wingårdh"

När han nu ser tillbaka på Tingshuset, är det den byggnad som ligger honom varmast om hjärtat, fast han har hunnit med åtskilliga under sitt 78-åriga liv. Han är också medveten om att inte allt blev perfekt.

– Man brukar säga att man ska göra sina första misstag hos andra, men vi gjorde dem hos oss själva i den där ettan. Att det blev problem med akustiken i tingssalen, där man bokstavligen talade för döva öron, berodde på att vi fick fel beräkningskoefficienter gällande materialet. Samma sak med ventilationen på vinden där vi fick fel värden att räkna på och fick göra om, förklarar Dick Sjöberg.

Han är på bättringsvägen efter att ha varit svårt sjuk under två år, och när han fick reda på att Ting1 skulle byggas ovanför Tingshuset blev han först irriterad.

– Det hör till god ton och står i SAR:s regler, att kollegor ska kontaktas om det ska uppföras något på eller intill en annan arkitekts byggnad. Ett missförstånd hade uppstått så Gert Wingårdh trodde att jag liksom min kollega var avliden, så han kontaktade mig aldrig. Men jag har träffat honom nu senare, berättar Dick.

Och eftersom han själv äger en del målningar av Bengt Lindström, just för koloriten, gillar han Ting1 och tycker att det är ett spännande projekt.

– Det är också intressant att Tingshuset har sådan uttryckskraft, att det klarar av att bära upp denna stora byggnad.

Mart Uusma är pappa till författarinnan Martina Haag, bland annat känd från "På spåret", och till Bea Uusma Schyffert, som också hon är författare och dessutom illustratör.

VANN TÄVLINGEN MED KAXIGT LATINSKT MOTTO

1961 utlystes arkitekttävlingen, men det skulle dröja till 1967 innan Tingshuset stod klart för invigning.

Tävlingen utlystes av SAR 1961, med Tingshusskyldige i Ångermanlands norra domsaga som inbjudare. Det kom in 83 byggnadsförslag, och av dem vann den med mottot ”Ille Faciet.”

– Det betyder ”Han ska göra det” och det var bara häradshövdingen som tyckte det var kul. De andra gubbarna förstod ju inte latin, berättar Dick Sjöberg, som tillsammans med Mart Uusma stod som arkitekter.
Prissumman var 16 000 kronor, men enligt Dick Sjöberg blev den lite högre än så, eftersom man tyckte så mycket om förslaget.

I prisnämnden satt justitierådet Nils Joachimsson, Stockholm, lasarettsläkaren Alf Lundgren, Örnsköldsvik, länsarkitekt Stig Elmqvist, Härnösand, samt arkitekter SAR Rune Falk Göteborg, och Per-Olof Olsson, Stockholm. Tävlingsfunktionär var byggnadsinspektör S Westberg, Örnsköldsvik.

Prisnämndens utlåtande:

Förslaget upptar en koncentrerad två- och trevåningsbyggnad kring en sluten gård åtkomlig genom en körbar portik.

Byggnaden är placerad i tomtens sydvästra hörn och nås från en gångväg tvärs över tomten norr om byggnaden. Parkeringen är placerad i Köpmangatans förlängning. Situationsplanen är enkel och naturlig och bibehåller tomtens parkkaraktär.

En förtjänst i förslaget är att byggnadens förskjutning mot söder ger största möjliga frihet vid utformningen av den framtida bebyggelsen på tomterna 1 och 4. Tingshusets huvudentréer nås från den kringbyggda gården med dess portik. Bostäderna, placerade i tredje våningen, har sin entré via ett separat trapphus i södra fasaden. Inskrivnings- och domareavdelningarna är placerade i bottenvåningen.

Tingssalen med tillhörande utrymmen en trappa upp, nås genom en fritrappa på gården. Prisnämnden förutsätter att fritrappan liksom gården uppvärmes vintertid.

Planlösningen fungerar i princip och detaljerna är bra och väl genomarbetade. Kommunikationsutrymmena, som är placerade kring gården, är korta och välbelysta. En nackdel i planlösningen är dock att de häktade och allmänheten kommer till tingssalen genom en gemensam och ganska trång korridor.

Den yttre uppbyggnaden är genomförd med arkitektonisk vilja och finess samt med markant, självständig karaktär.

Fasadmaterialet framgår inte klart. Förslagsställaren har lyckats giva byggnadens yttre lämplig karaktär och värdighet och samtidigt i dess inre skapat en trivsam arbetsmiljö.

MÅNGA ÄGARE OCH TURER KRING TINGSHUSET

Han har sett dem alla komma och gå. För fastighetsägarna har varit nästan lika många som åsikterna om Tingshuset. Allt från Tingshusskyldige till isländska Landic, har ägt det grå huset som vilar tryggt under Ting1:s elva våningsplan.

– 1968 jobbade jag åt statliga byggnadsstyrelsen och alla tingshus i Sverige som ingick i Tingshusskyldige togs över, eftersom de inte fick äga fastigheter längre.

– Jag skulle ut och titta på dessa vanligen ståtliga byggnader och det första var det i Örnsköldsvik. Det var bland det fulaste jag hade sett och jag kommer ihåg att jag tänkte att de måste ha glömt montera fasaden. Men runt år 2000 hade jag faktiskt börjat älska den råa betongen och skönheten i allt där det stod med granitberghällorna runt om. Det är ett väldigt fint hus, säger Per Öberg som under 40 år fungerade som förvaltare samt fastighets- och marknadsområdeschef för byggnaden.

”Det var bland det fulaste jag hade sett”

Turerna har alltså varit många. Inte mindre än nio ägare inräknat Nyberg Kai & Wingårdh, som köpte huset 2010. Men redan under 1990-talet ville Nybergs köpa Tingshuset.

– Om jag minns rätt så ingick det då i ett större paket med polishuset. Det var Vasakronan som ägde det då, och antagligen kom man inte överens om priset eftersom det inte blev någon affär, konstaterar Per.

Från början var det domstolsverksamhet i hela huset, men när privata ägare som Stenvalvet och GE Real Estate kom in i bilden, kom också kraven på lönsamhet.

– Vi packade ihop den juridiska biten till övervåningen, och hyrde ut till olika verk-

samheter nere för att få kåken att snurra. Det var aktuellt med tandläkare, vårdcentral och arkitektfirma, berättar Per Öberg.

Alla olika ägare till trots, tycker han inte att huset förändrades speciellt mycket under de 40 år som han förvaltade det.

– Många tror att fastighetsägare är olika, men det är de inte. Alla vill ha uthyrt, och att huset sköts bra. Det var ingen av dem som hade något större intresse av att förädla som Nyberg Kai & Wingårdh nu gör.

Att Tingshuset överhuvudtaget kom ut på marknaden berodde på att den näst senaste ägaren, isländska Landic, under finanskrisen blev satt under tvångsförvaltning och behövde få in kapital. Allt de kunde avvara såldes.

– Ett dumt hus att sälja egentligen, men samtidigt bra med en pigg lokal delägare och de har verkligen gjort någonting av det. Nu kommer Tingshuset ännu mer i blickfånget, konstaterar Per Öberg.

"Kul med en pigg fastighets-entreprenör"

En som både bodde och jobbade i Tingshuset var dåvarande expeditionsförmannen John Sundelin, som tjänstgjorde i totalt 30 år vid Tingsrätten.

– Jag bodde i den stora lägenheten, som den kallades, mellan 1971 och -75. Det var en bra lägenhet och det fanns också en mindre i huset, som olika tingsnotarier hyrde.

Även om John gillade lägenheten tyckte han att mycket annat i huset var mindre bra.

– Det var till exempel inte alls byggt för våra breddgrader, med platta tak och aluminium i fönsterbågarna med dålig isolering på den tiden. Ibland var jag tvungen att spetta loss tjocka islager på insidan.

"Det var inte byggt för våra breddgrader"

Per Öberg förvaltade och var fastighetschef under 40 år.

"Domstolsverket tyckte projektet var spännande"

Under hela byggtiden av Ting1 har det funnits hyresgäster i det befintliga Tingshuset. Dels i lägenheterna, men det har också hållits ting under halva byggtiden.

– Domstolsverket bjöds hit och intresserades för den nya idén. De tyckte hela projektet var spännande och satt i Härnösand, medan vi utförde de mest störande byggmomenten med stomme etcetera, på Ting1. Under den tiden anpassade vi även deras lokaler för att hålla nutidens krav. Vi har behållit en del av den ursprungliga känslan med marktegelgolv, aluminiumkanter runt dörrarna och ribbor i taket. Därutöver har vi försökt få det fräscht och funktionellt, berättar fastighetschef Anna Edman.

Hon tycker inte att det har varit några problem att ha hyresgäster i huset under sprängningarna på innergården och byggnationen av Ting1.

– En sprängning i dag är inte så dramatisk. Sedan är vi vana att flytta runt folk för att kunna ta till vara alla ytor, så allt har gått smidigt.

ÄGARE GENOM ÅREN:
Tingshusbyggnadsskyldige fram till 1967
Kungliga byggnadsstyrelsen 1967–1993
Vasakronan,1993–1997
Stenvalvet, 1997–2003
GE real estate, 2003–2006
Keops, 2006–2007
Landic 2007–2009
Landic ombildas i Municipalfastigheter, 2009–2010
Nyberg Kai & Wingårdh 1 juni 2010–2013
Bostadsrättsföreningen Ting1 2013–

ETT HUS ATT ÄLSKA ELLER HATA

Det skulle ta sju år från det att de nyutexaminerade teknologstudenterna Dick Sjöberg och Mart Uusma vann den utlysta arkitekttävlingen 1961, till det att Tingshuset stod färdigt.

Det betonggrå huset på sin lilla bergsknalle mitt i Örnsköldsvik, väckte många starka känslor. Få ställde sig neutrala till byggnaden, utan antingen tyckte man den bara var ful, eller både fantasieggande och djärv. Debatten böljade i lokalpressen, men också i andra tidningar.

– Martina Haag som är dotter till nu avlidne Mart Uusma berättade för mig att när hon var liten fanns det ett klipp uppsatt hemma som hade rubriken ”Sveriges fulaste hus.” Och det var alltså Tingshuset, berättar Nicklas Nyberg som tillsammans med Torsten Kai-Larsen köpte fastigheten 1 juni 2010.

”De var precis färdiga arkitekter när de vann”

För att återgå till när Tingshuset väl skulle byggas, gick uppdraget till Byggnads AB O Tjärnberg, där Åke Tjärnström då arbetade som konstruktör och sedermera inköpschef.

– Dick Sjöberg och Mart Uusma var precis nyutexaminerade som arkitekter när de vann. Det är en sak att utforma en byggnad, sedan ska den fungera tekniskt också. Tyvärr blev det inte riktigt så på vissa detaljer, i det här fallet.

”Egentligen skulle Tingshuset vara blått eller möjligen grönt”

Eftersom Tingshuset byggdes precis före oljekrisen har han förståelse för att man på den tiden inte funderade så mycket över energibesparingar.

– Det var ingen som pratade om köldbryggor på 60-talet, och här satte man in tunna aluminiumramar i fönstren. Det berättas om hur papper frös fast på fönsterbänkarna. Eftersom det byggdes med innergård, läckte det mycket energi där också, förklarar Åke Tjärnström.

Enligt arkitekternas ritningar skulle huset gjutas på plats, utan några som helst synliga skarvar och märken efter formstag.

– Det var naturligtvis omöjligt. Men tack vare att man använde sig av plywoodskivor istället för bräder i gjutformarna, blev det ändå ganska slätt. Tittar man på hantverket är det fantastiskt bra. Att få betongen så fin under fönstren är verkligen en konst, förklarar Åke.

Tingshuset är den enda byggnad i råbetong han känner till som har byggts på plats. I vanliga fall tillverkas betongelement i något gjuteri, och fraktas till byggplatsen.

– Och egentligen skulle det inte alls vara grått, utan blått, eller möjligen grönt. Det gjordes flera prov med infärgningar, men det blev alldeles för flammigt. Det berodde antagligen på att man använde sig av naturgrus som kunde vara mer eller mindre grovt och förorenat. I dag krossas allt material som ska

Åke Tjärnström arbetade som konstruktör på Byggnads AB O Tjärnberg när de fick uppdraget att uppföra Tingshuset.
– Det är den enda byggnad i råbetong som byggts på plats, som jag känner till.

in i betongen, och man använder sig allt mer av berg, berättar Åke.

”Åhörarna uppfattade inte vad domaren sa”

Han berättar att huset genomgick en ordentlig renovering 1994, då också en del saker inomhus åtgärdades.

– I tingssalen går en stor takbalk tvärs över, och det visade sig att den försämrade akustiken så åhörarna hade svårt att uppfatta det som sades framme vid domare och nämndemän. Under renoveringen kläddes balken in, och sen blev ljudet mycket bättre.

Åke tycker det är en strålande idé att det nu byggs ett nytt hus ovanför det gamla.

– Jag tycker att PEAB och alla de andra entreprenörerna gör ett fantastiskt jobb. Bygget är bra för Örnsköldsvik, men det finns alltid belackare. En del av dem verkar redan från början ha bestämt sig för att de inte gillar det, och sedan är det svårt att erkänna att man har ändrat sig. Skilda omdömen av den arten mötte vi även när ursprungshuset stod klart för snart 50 år sedan.

”DET ÄR SVÅRT ATT BYGGA NÅGOT DYRARE OCH MER KOMPLICERAT ÄN TING1”

” Min allra första ambition när jag under våren 2010 tänkte köpa Tingshuset, var att bygga på det några våningar. Jag har alltid tyckt om själva huset, och att det ligger så fritt och högt på sin bergsknalle mitt i stan.

Så kom Torsten Kai-Larsen förbi mig en kväll, och han tyckte att det var en fantastisk idé, så vi blev kompanjoner.

Torsten lärde jag känna för tio år sedan när han ringde upp mig angående 20 radhus som jag nyss köpt i Gustavsberg. Hyresgästerna där hade bildat en förening och ville köpa loss husen. Torsten som arbetar just med att ombilda hyresrätter till bostadsrätter, var deras ombud, och jag då motpart. Jag var tveksam till att sälja, men han förklarade hur bra det skulle bli och det blev affär.

Sedan höll vi kontakten och var bland annat partners kring ombildningar i ett speciellt hus Öst på stan i Umeå. Torsten hade också haft företag ihop med arkitekten Gert Wingårdh, och försäkrade mig om att han skulle gilla planerna att bygga på Tingshuset. Alla arkitekter verkar älska betong.

Jag tyckte redan innan jag träffade Gert Wingårdh att han var Sveriges bästa arkitekt, och när det stod klart att han var med, kände jag mig trygg. Jag tänkte att har vi det bästa, kan det inte bli annat än bra.

Han kom upp till Ö-vik 23 juni 2010, som var dagen före midsommarafton och för att kunna bilda sig en uppfattning tittade han på stan både från bil, helikopter och båt. Det var jätteroligt, och bara det att Gert Wingårdh kom till Örnsköldsvik var bra för Örnsköldsvik.

I oktober var det dags för en presentation, och då hade han lagt ner en hel del jobb på att hitta en lämplig tavla av konstnären Bengt Lindström att samla in kulörerna från. De fann han i målningen Women’s dance som ägs av världens största privata samlare av Lindströms verk och som är holländare.

Jag har ju själv varit fascinerad av Bengt Lindström ända sedan jag var liten. Då berättade min pappa Anders, att han hade suttit på Arlanda och fikat då han hörde hur någon ropade från långt håll, att han var så lik Karl XII. Det var Bengt Lindström som kom tomhänt och utan bagage från Paris där han bodde då. Han frågade pappa om han fick rita av honom, lånade hans penna, vände på bordsduken och gjorde en skiss.

Pappa rullade ihop duken, tog hem den och ramade in den. Och visst fanns det en viss likhet med Karl XII där, och denna berättelse plus att jag tidigt blev historiskt intresserad, gjorde att jag köpte min första oljemålning signerad av Bengt Lindström när jag var 22. Det är nog ganska ovanligt att 22-åringar gör det. Numera har jag betydligt fler tavlor av honom, men det är inte helt lätt att samla på hans verk, eftersom det nästan inte är någon som vill sälja. Lindström köper man, men säljer dem inte, eftersom man blir lite kär i dem. Jag är nog aningen besatt, när det kommer till hans arbeten.

För att återgå till Gert Wingårdh, så var jag och Torsten helt ovetande om vad han hade för tankar när det handlade om att bygga på Tingshuset. Så när vi klev in på hans kontor i Stockholm i början av oktober och fick se en modell av huset och planscher på hur det skulle komma att se ut, var det lite av en chock. Min första tanke var: Går det att bygga? Därefter: Går det att få igenom?

On top of the World, eller åtminstone of Örnsköldsvik. Nicklas Nyberg har köpt en stor lägenhet med terrass högst upp i Ting1.

Men sedan när han förklarade tankegångarna runt bygget, blev det så självklart att jag inte förstod hur man någonsin kunde ha varit utan detta hus i Örnsköldsvik.

Byggprojektet har också legat mitt hjärta närmare än något annat jag har genomfört. Det är en overklig grej som inte bara alla i Örnsköldsvik känner till, utan också många i övriga Sverige och även utomlands. Att Gert använt en sådan färgsättning och på så sätt hedrat en konstnär med norrländsk anknytning, är bara det fantastiskt. Bengt Lindström var dramatisk och färgstark, vilket Ting1 också är. Det är helt enkelt ett konstverk, som kommer att behålla sina åtta kulörer forever. Vanliga hus kan du byta färg på, men inte det här. Att det dessutom bidragit till att förändra stan, är en annan stor grej.

Innan Gert blev involverad var jag i kontakt med arkitekterna Håkan Heldner och Kerstin Rungstad på Örnsköldsviks kommun, för att stämma av om min grundidé var realistisk. Jag ville veta om det skulle fungera att utveckla huset på höjden genom att låta det få några våningar till.

Jag fick den positiva input som jag behövde för att vi skulle kunna jobba vidare och Gert tog vid.

Du ser Ting1 från vilket håll du än kommer in i staden.

När det så visade sig att den befintliga byggnaden inte kunde bära upp tyngden en påbyggnad skulle medföra, kom Gert med idén om en mittpelare på innergården som tog tyngden, vilket möjliggjorde ännu fler våningar. Såväl Gert som länsstyrelsen och stadsarkitekten, var eniga om att den nya byggnaden inte skulle ha någon fysisk kontakt med den befintliga.

Då började också jag mitt arbete med att informera och skapa attraktion och lust kring projektet för alla framtida berörda parter.

Både politiker och tjänstemän har varit positiva och väldigt hjälpsamma. Men hade vi inte förändrat Sjögatan i tidigare projekt, hade vi inte haft förtroendet att göra det här.

Jag är själv otroligt nöjd med resultatet. Det går nog inte att göra någonting bättre. Jag tycker höjden är självklar, den behövs. Det kunde faktiskt ha varit ett par våningar till, men då hade det inte stämt med tavlan, och man måste ha respekt för konstnären och arkitektens ursprungstanke.

Men är jag nöjd nu, så var det en desto jobbigare början. En svårare start än att bygga på en innergård går inte att få, och inte blev det lättare sedan.

Jag vill påstå att konstruktionen i Ting1 är Sveriges mest komplicerade bostadsbygge, och det i sin tur gör andra saker komplicerade. Exempelvis balkongernas oregelbundna placeringar som gjorde att man måste bygga om ställningarna hela tiden, eller den enorma armeringen och all specialbetong. Det är svårt att bygga något dyrare och mer komplicerat än det här.

Vi har också följt Wingårdhs tankegångar fullt ut, och har det varit något vi haft åsikter om, har vi kontaktat honom. I normala fall blir annars arkitektens idéer ofta lite vingklippta, när kostnaderna börjar springa iväg.

Med tanke på svårigheterna är ett och ett halvt år, en kort byggtid. PEAB har skött sitt uppdrag bra, med en duktig styrka på plats. De har tyckt att det har varit roligt, och vi har också försökt se till att de har haft det. Alla som finns på bygget är mer eller mindre stolta över att jobba där.

Eftersom det är ett sådant våldsamt projekt har vi också haft många studiebesök. Det är säkert 50 olika grupper som har fått information, och fler ligger inplanerade. Det har också varit väldigt stort tryck från tidningar, radio och TV. Och så gör vi ju den här dokumentationen i bokform om hela projektet. Alla lägenhetsinnehavare kommer att få den i julklapp.

Jag måste säga att även om det inte är så mycket som har varit lätt, så är det ändå det roligaste jag har varit med om hittills. Jag tror att det här huset kommer att vara väldigt mycket värt för Örnsköldsvik. Jag tror också att det kommer att anses som en nytändning

för staden och kan man bidra till att fler visar framåtanda och gör saker här, är det ju fantastiskt och välbehövligt i en norrlandskommun.

Tidigare hade jag fastigheter utspridda i flera olika städer, men nu är det fokus på Örnsköldsvik. Jag trivs så bra här. Det är kuperat, har jättefin skärgård och mitt kontaktnät är väldigt bra. Allt är så bra.

Jag har jobbat väldigt mycket, ända sedan jag i princip var barn. Det som driver mig är resan framåt, och skapandet. Jag får nya idéer varje dag, och jag måste gallra utifrån förutsättningarna. De bästa idéerna kommer oftast när jag får lite andrum som under en promenad, eller på en semesterresa. Grundidén till utvecklingen av Tingshuset kom när jag satt på ett tåg i Alperna, under ett sportlov med barnen. Hade jag inte varit ledig då, och haft tid att tänka, hade Ting1 inte funnits i dag.

Min personal är fantastisk, och att det är övervägande kvinnor är inget medvetet val, utan jag har helt enkelt plockat de bästa människorna. Nu är vi så inarbetade med varandra att jag kan dryfta mina idéer tidigare än förut, och på så sätt få en mer omedelbar input.

Men personen jag pratar med finns inte alltid inom företaget, utan jag vänder mig till den jag tycker är bäst lämpad för ögonblicket/momenten. Man ska veta att i min värld handlar det om sekunder att gå från ord till handling.

Att jag är så handlingskraftig och snabb, är något som jag själv mår väldigt bra av. Jag har aldrig tråkigt, är aldrig sysslolös och har alltid något i pipelinen, vilket kanske kan vara jobbigt för omgivningen ibland.

Eftersom jag alltid har så mycket att göra, måste jag också delegera och det har jag blivit riktigt bra på de senaste åtta, tio åren. Det är den tid som jag har haft riktigt bra folk runt omkring mig, så det överhuvudtaget har varit möjligt att delegera.

Men allt är inte jobb, det gäller att ha lite roligt också. Min och Torstens ambition har varit att skapa glädje och lust i projektet. Vi har även velat driva det på ett lite annorlunda sätt hela vägen igenom.

Exempelvis hade vi endast tre annonser om att det fanns lägenheter till försäljning, mot kanske 25 i vanliga fall. Vi ville väcka intresse och marknadsförde takhöjden istället för att skriva klichéer som fantastisk utsikt och centralt läge. Det var ju redan uppenbart.

Jag och Torsten har ju också köpt lägenheter i huset och jag flyttar in i februari. Jag bor redan bra i mitt hus på Varvet, och min tanke var att bo kvar där en 10–15 år till, men nu flyttar jag. Det går helt enkelt inte att låta bli att flytta, för varje gång jag är i Ting1 får jag en helt fantastisk känsla.”

”JAG GILLAR ATT TA SÅ KRÅNGLIGA UPPDRAG SOM MÖJLIGT”

”Min pappa och mina syskon är arkitekter allihop, medan jag hade en mer praktisk läggning så på 80-talet drev jag en byggfirma med 15 anställda och fick bland annat i uppdrag att uppföra Apples huvudkontor i Stockholm. Det var mycket hysch-hysch kring det, som det alltid är med dem. I början på 90-talet kände jag att jag ville engagera mig mer i själva byggprocessen.

Jag har haft som filosofi att ta så krångliga uppdrag som möjligt, sådana som ingen annan vill ta. Jag kom också allt mer att arbeta som developer. Hitta markområden och fundera ut ett koncept och utveckla dem. Det behöver nödvändigtvis inte vara bostäder.

I ett tidigt skede tar jag kontakt med arkitekter och byggare för att optimera byggprocessen. Jag jobbar även med motsatsparen allmän sfär och privat, när jag tittar på projekten. Det ska också vara både design och trevligt, men designen får aldrig ta över det trevliga. Speciellt när det handlar om bostäder.

Jag har genomfört många projekt, särskilt runt Stockholm, och haft förmånen att komma i kontakt med många arkitekter.

Gert Wingårdh samarbetade jag med första gången i mitten av 90-talet, då jag utvecklade en markplätt på Värmdö, som var lämplig för sju villor. Jag hade sett en broschyr där Gert hade ritat en golfbana med sista hålet på taket och ett fantastiskt hus i sten. De berörde mig starkt. Två veckor senare hade han hittat en syntes, för platsen på Värmdö.

2002 fanns det radhus utanför Stockholm som vi ville köpa, och fick höra att det var någon norrlänning som ägde dem. Så jag ringde Nicklas som var lite kort, och sa att om du är i Umeå klockan nio på lördag, kan vi diskutera saken.

Torsten Kai-Larsen behövde bara fem minuter på sig för att bestämma sig för att gå in som hälftenägare i projektet Ting1.

Efter tre, fyra minuter hade vi fin kontakt, eftersom vi är maniska entreprenörer båda två. Att jag nu sedan vågade ge mig in i ett projekt på Nicklas hemmaplan, beror på att jag vet att vi båda utfört fysiskt arbete. Vi vet att ingenting är gratis. Sedan att vi började lite för tidigt, och har jobbat för mycket, är en annan sak.

Dessutom är bostadsrätter också något jag kan, eftersom jag parallellt arbetar med ombildningar från hyresrätter, vilket också är stimulerande och meningsfullt.

Det tog mig fem minuter att bestämma mig för att vara med på Ting1. Sedan ringde jag Gert. Han får kanske 1 000 förfrågningar per år, och kan givetvis inte åka till alla. Han måste känna lust. Det gjorde han för det här, kom till och med hit på sin semester, dagen före midsommar.

Glipan mellan de två husen är ungefär manshög. Här står Rolf, Torsten och Jocke på befintliga Tingshusets tak och ovanför syns Ting1:s golv.

Vi sade också att om jag och Nicklas inte kunde komma överens, skulle Gert få avgöra, så han ingår i var styrelse.

För det är ett tufft projekt. Ibland har vi jobbat 24 eller 48 timmar i sträck, och då blir man trött. Nu har vi inte haft några konflikter, eftersom vi har varit så måna om resultatet. Det har heller inte funnits tid för några dispyter.

Som jag ser det finns det två absoluta nycklar: Lyhördhet och ödmjukhet både inför slutkunden, samt ett samhälleligt ansvar. Projektet ska tillföra Örnsköldsvik något.

Gert är inne på samma tankegångar. Han har tagit ett konstverk vars kulörer och brokighet stämmer in på platsen. Själva projektet i sig måste bottna, ha en grund.

Personligen tror jag att jag har mått bra av att vara på distans. Jag har åkt hem och funderat på detaljer. Det kan ha varit små detaljer som hur stadgarna skulle utformas för att lägenhetsägarna inte ska hamna i händerna på några småpåvar i en framtida styrelse.

Vi har också bestämt att juridiska personer får köpa, att man får hyra ut i andra hand och det finns olika alternativ på insatser. Den som väljer den högre, har istället lägre månadsavgift.

Jag måste kunna detaljerna och vara påläst. Jag är intresserad också, vare sig det gäller värmeteknik eller konstruktion. Speciellt det nya som kommer väcker mitt intresse. Det finns också en nyfikenhet och om jag är nyfiken kan jag inte låta bli att lägga mig i.

Gert gjorde de stora dragen, såg till att det blev ritat. Sedan har det varit min uppgift att föra diskussioner om detaljerna med hans byrå i Stockholm. Till exempel var det jag som såg till att plattorna inte skulle skäras. Jag tog reda på måtten på fasadkonstruktionen och räkna-

de på millimetern, för att få hela plattor. Jag var tvungen att sätta mig in i konstruktionen, för att se hur plattorna skulle sitta. Jag parallellritar i mitt eget program.

Sedan har det naturligt nog varit jag som har fått ta hand om bostadsrätterna och se till att projektet finansierades. Mina bostadsprojekt är alltid bankfinansierade. De måste vara så bra, att riskkapital inte behövs. Mina första projekt genomfördes under kristiden 1990-96 och jag fick en god inblick i bankernas förändrade synsätt.

I Karlskrona utvecklade jag mark för drygt 50 bostäder och ett dagis, Skärfva by. Det är charmigt med äldre områden och jag ville uppföra något liknande. Vägarna slingrar sig fram, så att man kan promenera runt utan att behöva känna sig dum för att man hamnat på en vändplan utanför någons hus.

Det roligaste med Ting1 var informationsmötena i början. Folk kom för att få information, och innan de gick hem hade de tecknat sig för en lägenhet. Det var först till kvarn som gällde.

Det jobbigaste var att få till konstruktionen. Nyckeln var att klara av pelaren där vi tryckte in så mycket stål, att alla övriga installationer fick anpassa sig.

Jag och min fru har köpt lägenhet i Ting1 och vi känner väldigt mycket för staden. Vi kan faktiskt tänka oss att flytta hit. Örnsköldsvik upplevs inte segregerat, vilket jag ser som mycket positivt.”

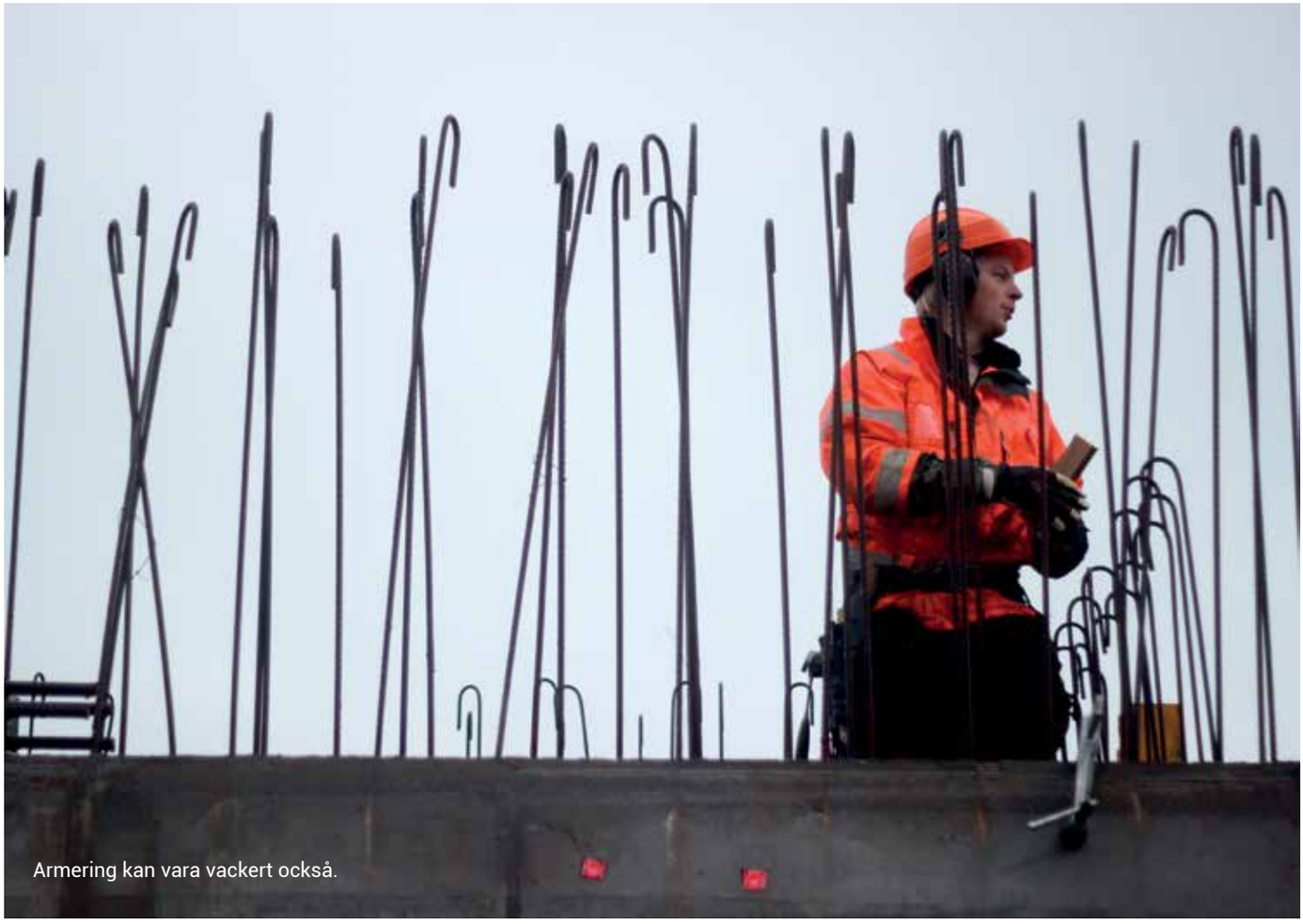

Armering kan vara vackert också.

”NÄR JAG SÅG ALLA TAVLORNA BLEV DET SÅ GIVET”

När den välkände arkitekten Gert Wingårdh hade umgåtts med Torsten Kai-Larsen och Nicklas Nyberg under ett dygn, stod det helt klart för honom att det var ett färgstarkt hus inspirerat av konstnären Bengt Lindström, som han skulle rita.

– Som alltid när det handlar om ett nytt projekt, åker jag till platsen för att träffa beställaren. Först såg jag alla tavlorna på Nicklas kontor, och sedan bodde jag hemma hos honom och fick se ytterligare 60-talet målningar av Bengt Lindström som hängde där. Det blev så givet att utgå från hans konst, förklarar Gert Wingårdh.

Han inriktade sig på målningen ”Women’s dance” som hann fann lämplig, och kom fram till åtta nyanser av rött, gult och grönt.

– Med Nicklas bakgrund i måleribranschen, ville jag ha ett färgstarkt hus. Dessutom skulle det byggas ovanför ett betonghus, som inte har så många andra färger än arkitektgrått, ler Wingårdh.

Hans arkitektbyrå hade då ritat ”Kuggen” för Chalmers fastigheter i Göteborg, några år tidigare. Ett färgglatt hus där varje våningsplan är utformat som ett liggande kugghjul.

– Det är beklätt med glaserade keramikplattor, och eftersom alla projekt bygger på ett annat, beslutade vi att använda oss av keramikplattor även på Ting1. Vi visste att de gick att glasera, och hade redan gjort alla försök för att se att de skulle hålla över tid. Det är ett dyrt material för en fasad, men man får balansera det mot annat i kostnadsbilden, förklarar Wingårdh.

Gert Wingårdh inspirerades av Bengt Lindströms konstverk "Women's dance" och den pixlade versionen (t.h.) var grunden i fasadidén.

”Alla projekt bygger på ett annat”

Att han över huvud taget blev tillfrågad om projektet och accepterade, berodde på att han sedan 1990-talet känt och arbetat med den andre delägaren i Ting1, Torsten Kai-Larsen, vd för Svensk bostadsutveckling AB. Han i sin tur, kände Nicklas från ett projekt i Umeå, där man ombildade från hyresrätter till bostadsrätter.

Det är också Torsten Kai-Larsen som har haft de tätaste kontakterna med arkitektfirman under byggtiden.

Internationellt erkände arkitekten Gert Wingårdh är mannen bakom färgsättningen och utformningen av huset. Han får omkring 1 000 förfrågningar per år, och tackar ja till en bråkdel. Han måste känna lust, och det gjorde han till Ting1.

– Han har sitt kontor inte långt ifrån vårt i Stockholm, där vår medarbetare Tobias Forsgren haft möten med honom för att få färgprover, plattor och annat godkänt.

Något som varit heligt gällande fasaden, är att de 50 x 50 centimeter stora keramikplattorna inte fått skäras. Det har inneburit att plattorna styrt placeringen av fönster, dörrar och balkonger, som satts i exakta lägen.

Gert Wingårdh tycker inte att det är något som försvårat för byggentreprenören PEAB.

– Det är en enkel regel att lära sig, och det verkar ha gått bra.

Annat speciellt med fasaden, är de så kallade hoppande balkongerna. Huset rymmer 51 lägenheter, men har 78 balkonger som inte är placerade i lodräta rader som vanligt, utan alla har en inbördes förskjuten placering.

– I Sverige finns det inte många hus med hoppande balkonger, medan det byggdes många sådana i Holland på 2000-talet. Där fanns det då många unga arkitektkontor som realiserade sina idéer, berättar Gert Wingårdh.

Balkongerna är också ovanliga så till vida, att de har målade undersidor. De som sitter över röda keramikplattor, har röd undersida,

TYRÉNS

de som sitter över gröna fält, har gröna undersidor, och så vidare. Detta för att en cementgrå undersida skulle störa helhetsbilden, eftersom balkongernas undersidor syns så väl.

"Man kan ändå säga att det touchar med en lätt kyss"

När Nyberg AB köpte Tingshuset 2010, var det i akt och mening att utveckla det grå betonghuset på bergsknallen mitt i staden, med några våningar till.

– När det sedan blev fler partners, var vi alla överens om att inte bygga på det befintliga huset, och visste att berget skulle hålla för ett elvavåningshus. Därför blev det denna byggtekniska lösning som är helt skild från den befintliga byggnaden, men som man ändå kan säga touchar med en lätt kyss.

Med den bärande pelaren i mitten och våningsplanen som kragar ut över Tingshuset, är det en ovanlig konstruktion.

– Jag har aldrig sett en lösning mellan befintlig byggnad och elvavåningshus. Men jag visste att det skulle gå att göra. På 1970-talet byggde man på det här sättet i en polsk stad ovanpå en kolgruva, för när marken sätter sig, sätter sig huset koncentrerat, förklarar Gert Wingårdh.

Han vill därför heller inte kalla Ting1 för en unik byggnad.

– Det har gjorts förut och det är heller ingen spjutspetsteknik som använts, så bygget är ovanligt, men inte unikt.

"Det finns väldigt få brutalistiska hus i Sverige"

Han är väldigt nöjd nu när det färgsprakande huset höjer sig över Örnsköldsvik och utgör stadens nya landmärke.

– Det jag har sett stämmer överens med våra ritningar och det blev som jag hade tänkt mig.

Tingshuset som byggdes 1967 har också en stor plats i hans hjärta. Det är resultatet av en arkitekttävling som vanns av Dick Sjöberg och Mart Uusma.

– De var okända och påverkade av Le Corbusier som arbetade mycket i rå betong. Rå heter brut på franska och därav kommer det svenska brutalism om hus i just rå betong. Det finns väldigt få brutalistiska hus i Sverige, men de byggde verkligen den här rena, kompromisslösa byggnaden. När man är ung, är man i regel renare i tanken och jag tycker det är jättekul att Tingshuset lever vidare, säger Gert Wingårdh.

Av de två arkitekterna som ritade huset, är det bara Dick Sjöberg som är i livet, och han var till en början väldigt upprörd över Ting1.

– Man ska alltid informera en kollega om man gör något som påverkar byggnaden han eller hon ritat, men jag hade fått uppfattningen att ingen av dem levde. Nu har jag dock pratat med honom, och tror att han ändå har en viss förståelse.

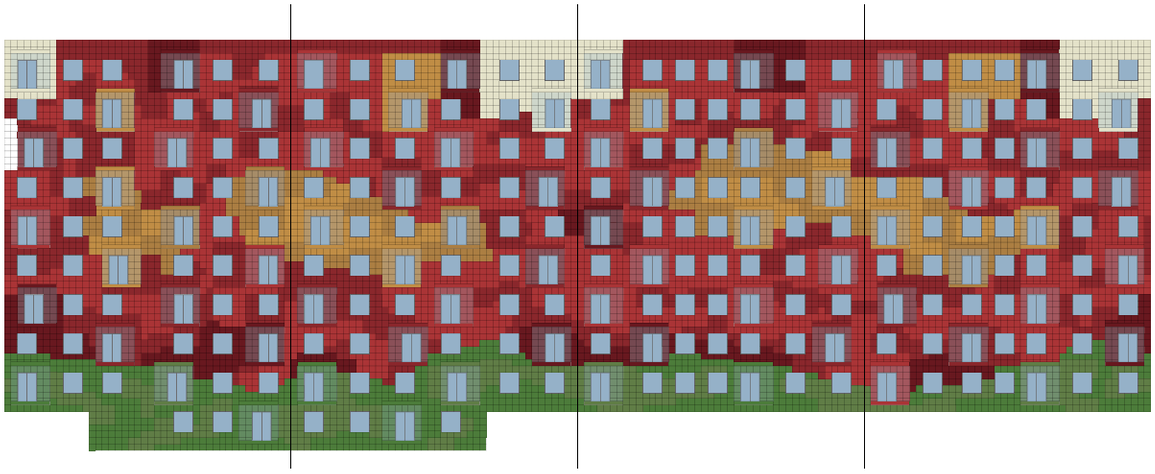

Ett utplattat Ting1, där de olika färgfälten syns tydligt.

BALKONGERNAS LÄGE VARIERAR PÅ VARTANNAT PLAN

Balkongernas placering på jämna plan…

… och udda.

Kuggen ritades av Wingårdhs arkitektkontor på uppdrag av Chalmers fastigheter i Göteborg. Också här användes glaserad keramik till fasaden. Stod klar mars 2011.

Sveriges ambassad i Washington är även den ritad av Wingårdhs arkitektkontor och invigdes av det svenska kungaparet 2006.

Victoria Tower i Kista utanför Stockholm, inrymmer Nordeuropas högsta hotell, samt kontor. Också här var Wingårdhs arkitektkontor uppdragsansvariga. Färdigställdes år 2011.

Anna Edman är fastighetschef och Nyberg Kai & Wingårdh AB:s förlängda arm. Här i sällskap med PEAB:s platschef Rolf Nilsson.

ANNA SER TILL ATT SAKER OCH TING HÄNDER

Samma dag som Nybergs AB köpte i princip hela Sjögatan, klev Anna Edman in på kontoret som företagets fastighetschef. Året var då 2005.

Anna är uppvuxen i Örnsköldsvik, men arbetade hos Bostadsbolaget Drott i Göteborg under sju år innan hon återvände till hemstaden 2002.

Hon träffade då Nicklas via Fastighetsägare Norr, som var bransch- och intresseorganisation för fastighetsägare, där hon under tre år var ansvarig för Örnsköldsvik.

Hennes första arbetsuppgift på Nybergs var att ta sig an renoveringarna av de 35 000 kvadratmeter som fastigheterna efter Sjögatan utgjorde.

– Jag ledde hela projektet med alla ombyggnader, marknadsföring, avtal med kunder och andra juridiska frågor. Sjögatan innebar ett omfattande utvecklingsarbete, vilket var jättekul. Hittills har vi byggt om för mer än 300 miljoner kronor på Sjögatan, säger Anna.

Hon tycker att hon har ett väldigt roligt jobb eftersom hon får hålla på med så många olika saker.

– Nicklas har alltid en massa idéer som han diskuterar med oss i personalen, sedan är det vår uppgift att ta hand om, genomföra och utveckla idén ytterligare. Det som är så skönt med Nicklas är att han släpper ansvaret till oss, eftersom han litar på oss.

”Jag löser alla problem”

Anna har också varit delaktig Ting1. Men det har inte sett ut som det brukar göra.

– Det är två fastighetsägare och utlagt på totalentreprenad eftersom det är så komplext. I vanliga fall bygger och fixar vi allt själva, men nu ligger ansvaret på totalentreprenören PEAB. Jag fungerar som samordnare för Nyberg Kai & Wingård AB. Sitter med på byggmöten, är kontaktperson gentemot alla, och löser problem som uppstår.

Hon ser också till att bygget fortskrider som ägarna vill, och att köparna i slutändan blir nöjda.

– Det är ju också helt nytt. Vi har aldrig arbetat med bostadsrätter tidigare, så det är roligt att få vara med om det också, säger Anna.

Anna tycker att byggprojektet Ting1 har varit fantastiskt trevligt. Hela vägen.

– Ända från det första informationsmötet som Nicklas, Torsten, Sara, och jag höll, har det varit väldigt många positiva kommentarer. Det är så fantastiskt kul att det pratas så mycket om det och att alla berörs och har en åsikt om huset, ler Anna.

Och det inte bara i Örnsköldsvik, utan när hon vara söderöver på en konferens för fastighetsägare pratade man om Ting1 där också.

– Det var speciellt. Förresten är allt speciellt med Ting1. Det är speciellt med med konstruktionen, färgsättningen, och balkongerna. Eftersom det dessutom ligger Nicklas så varmt om hjärtat, blir det extra speciellt för oss runt omkring honom också.

"Det är så roligt att alla pratar om Ting1 och är så positiva"

NÄR KUNDERNA FRÅGAR HAR SARA SVAREN

Hon har träffat dem alla flera gånger, och vet därför att det är många trevliga människor som kommer att flytta in i Ting1.

– Om vi inte hade haft småbarn hade jag köpt en av lägenheterna. Tänk att kunna bo i hjärtat av Örnsköldsvik samtidigt som du bor i ett konstverk, funderar fastighetsadministratör Sara Nylander.

Det är hon som har svarat på alla frågor som hur högt nedersta våningen ligger, och när solen lyser på just de egna balkongerna. Men hon har också haft hand om delar av tillvalen och byggförändringarna.

– Kunderna har haft ganska stor frihet och vi har försökt lösa allt på bästa sätt. Det är en stor investering och deras nya hem, så jag förstår att de är engagerade. Men för att bygget ska kunna fortskrida, är det viktigt att vi har ett stoppdatum för tillval och förändringar.

Sara berättar att flera av de som äger en trea eller fyra har valt att ta bort en vägg för att få ett ännu större vardags- eller sovrum.

– Alla har många funderingar och ibland tycker de att det är en ganska liten förändring de vill göra, men ofta påverkar den också andra och tredje led.

Sedan finns det de som utvecklat ytterligare. Sara dyker ner i pärmen med alla ritningar och visar hur några kunder slagit ihop två lägenheter med magnifik utsikt.

– Samtliga lägenheter i Ting1 är fina på såväl in- som utsida och jag är väldigt stolt över det här huset. Precis som med alla konstverk så berörs man, och alla har möjlighet till fria tolkningar.

"Flera har tagit bort en vägg"

Sara har varit med hela vägen sedan 2010 när det började pratas om att det skulle byggas vid Tingshuset och folk hörde av sig. De som då visade intresse bjöds in till ett första informationsmöte med fastighetsägarna Torsten Kai-Larsen och Nicklas Nyberg.

– Sedan hade vi några intressemöten till, där jag var delaktig och svarade på frågor tillsammans med Anna, men stöttade också med material och annat praktiskt. Innan byggstart hade vi sålt 87,4 procent av lägenheterna, och det mitt i en lågkonjunktur. Det var helt fantastiskt.

"Innan byggstart hade vi sålt 87,4 procent av lägenheterna"

– Eftersom vi hade flera möten träffades heller inte alla köpare samtidigt. Två par som är bästa vänner, upptäckte till exempel att de ovetande om varandras planer hade köpt lägenheter inte bara på samma våning, utan vägg i vägg.

Vid byggstart tog andra slags möten vid. Sara skrev till alla som hade köpt, och bjöd in till ett studiebesök på Tingshusets innergård med bubbel och berättaren Ann Järneström. Det var det officiella startskottet för bygget.

– Det var den andra april 2012 och under hösten anordnade vi ytterligare en träff ”Kaffe och kanelbulle med stans bästa utsikt.” 10 november träffade köparna också platschefen Rolf Nilsson som berättade om bygget vilket då hunnit till plan sju. Vi har lagt ner mycket jobb på att alla berörda ska känna sig delaktiga och det under lustfyllda former, berättar Sara.

"En intressant blandning människor"

Hon administrerade också en visning 27 april 2013 och då hade golv lagts och balkongerna fixats i två lägenheter på plan fem, så köparna skulle kunna få en känsla av hur det faktiskt skulle vara att bo i huset. Jenny Westin, designer på Nybergs inredningsavdelning, inspirerade och gav förslag på olika balkongmattor och solskydd. Efteråt bjöds det på grillunch, för att de blivande grannarna skulle lära känna varandra.

– Det var roligt att göra de här visningarna. Majoriteten av köparna är par i 60-årsåldern som har sålt huset, men det är också några yngre par som flyttar in, och några riktigt vänliga äldre som är runt 80 år, berättar Sara.

Då det har funnits ett stort intresse hos många utomstående att få veta mer om Ting1, har Sara hjälpt Nicklas med alla studiebesökarna.

– Kul att så många vill veta mer, men det tar naturligtvis också tid.

Utöver Ting1 arbetar Sara med administrationen runt alla hyresgäster i bostadshus och lokaler som Nybergs äger. Sara sköter också in- och uthyrningen åt externa fastighetsägare, samt förvaltar en del bostadsrätter.

Hon sitter sällan still, och vet aldrig hur dagen kommer att se ut.

– Vi har ett högt tempo, och är ett fantastiskt team. Här händer det ständigt något. Och det gillar jag. Jag är programmerare i botten, men också projektkoordinator och har arbetat i framför allt större företag innan flytten hem från Göteborg 2010. Här tas besluten efter fem minuter, vi lyssnar på varandra och det ligger ingen prestige i något. Jag är stolt över att arbeta i ett företag som både skapar idéer och levererar dessa i ett högt tempo utan att tumma på kvaliteten.

BENGT LINDSTRÖM – URKRAFTEN SOM ALDRIG LÄT SIG HEJDAS

Där andra konstnärer försiktigt doppade sina smala hårpenslar i färgerna på paletten, stack Bengt Lindström ner breda, grova målarpenslar i stora hinkar med färg. Två ton oljefärg från Nordsjö gick det åt per år. 1,8 liter av en viss sorts färg tillverkades speciellt för Bengt, och kostade under perioden 1975-85, cirka 12 000 franc.

Han var verkligen de stora uttryckens mästare, i såväl sitt konstnärskap, som i sitt tal och leverne.

Född i byn Storsjö Kapell i Härjedalen 1925, växte han upp med mysterier och legender från de djupa skogarna. Oftast berättade av en same.

Hans pappa folkskolläraren, var nämligen satt att lära samerna läsa samt skriva, och en nära vänskap dem emellan utvecklades. Så endast tre dagar gammal blev Bengt jorddragen av sin gudfar, Kroik, lappkungen. Bengt hävdade sedan under hela sitt liv, att det var när han drogs genom detta trolldomshål i en skogsbacke, som han fick urkrafterna och sin starka hälsa. Såväl psykiskt som fysiskt.

Familjen flyttade sedermera till Älandsbro norr om Härnösand. Efter studenten där, ägnade sig Bengt Lindström åt konststudier hos bland andra professor Isaac Grünewald i Stockholm, och professor Aksel Jörgensen i Köpenhamn. Han grusade därmed sin fars förhoppning om att hans enda barn skulle utbilda sig till läkare.

Båda föräldrarna dog tidigt, så Bengt stod nu ensam i världen förutom mostern Edith Petersson Dumas som var journalist i Chicago.

Så han packade sina väskor och 21 år gammal anlände Lindström till Chicago för studier vid Art Institute. Studier som han finansierade med att resa käglor i en bowlinghall, och diska på restauranger. Möjligen var det dessa erfarenheter som under framgångsåren gjorde honom till en dricksare av dignitet. Han kunde i dagens penningvärde räknat, ge tusenlappar till städare och servitörer, vilket också gjorde honom till en mycket uppskattad gäst. Även om det kunde bli lite stökigt ibland.

Efter ett år hos sin moster i USA, vi skriver då 1947, åkte Bengt med en militärtransportbåt direkt till Paris och betalade resan med att diska. Han tjänade också några extra slantar på poker och biljard.

Utan bagage anlände så Bengt för första gången till Paris i Frankrike som skulle bli hans hemland under 50 år framöver. Han återvände dock varje sommar till Sverige, och sin ateljé på gården i Kvissleby utanför Sundsvall.

Nicklas Nyberg försökte länge köpa Bengt Lindströms "Y", för att renovera och bevara det. Han fick dock nöja sig med denna bordsmodell.

Angladh heter denna oljemålning.

Vilsen och ensam i Paris började det han alltid allmänt benämnde hundåren, och som var hans svåraste tid. På dagarna läste han vid Konstakademin André Lhote och på nätterna jobbade han inom diverse serviceyrken för att ha mat på bordet.

Men på akademin träffade han också Marie-Louise Boudriot som 1951 blev fru Lindström. Dock fick Bengt på sin bröllopsdag ett telegram om att hans far dött, och Bengt åkte direkt hem till Härnösand för att hugga en gravsten åt sin far.

Med Marie-Louise fick han barnen Marianna och Alexandre. Bengt och Marie-Louise levde tillsammans fram till hennes död i början av 1990-talet.

En annan ljuspunkt under dessa svåra år, var vänskapen med konstnärerna i den expressionistiska gruppen COBRA, som fungerade likt dagens nätverk. Man stöttade, gav ärlig kritik och trots att de alla var konkurrenter existerade ingen avundsjuka dem emellan. Alla gladde sig istället över varandras framgångar.

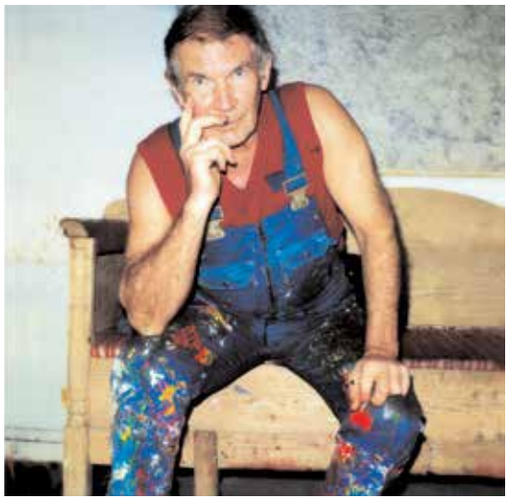

Bengt Lindström i djup koncentration på kökssoffan. Märkte inte ens att han blev fotograferad.

Det skulle dock dröja länge innan Bengt ens såg skymten av några sådana. Under de första elva åren sålde han inte en enda tavla, men vändningen kom när Christies auktionsverk i London var på jakt efter en annorlunda konstnär och hittade Bengt hos en gallerist i Paris.

Framgången tog ordentlig fart i början på 1960-talet. Då lämnade han också det svart-vita måleriet och övergick till den dramatiska färgsättningen i olja. Samarbetet med Nordsjö måleri inleddes, och de specialtillverkade färger till Bengts belåtenhet.

I dag ses Bengt Lindström som Konstsveriges mest framgångsrike. Det är framför allt i de varma länderna Italien, Spanien, Frankrike och Belgien som hans måleri, inspirerat av kyliga Lapplands färgstarka myter och mystik, har haft störst framgång. Han var också under hela sitt yrkesliv sitt ursprung trogen och menade att man måste vara glokal för att lyckas. Det vill säga att konstverket genomsyras av landet eller regionen konstnären kommer ifrån, men på en global marknad.

Även i Sverige blev Bengt Lindström ett namn, och han fick i uppdrag att utsmycka flera offentliga miljöer där det gigantiska Y:et i Timrå, nog är det mest kända. Men han har också exempelvis gjort väggmålningar på en jättekåta i Arjeplog, en 17 meter hög cistern vid Åbyverket i Örebro och skapat tre monumentala väggmålningar på en damm och ett vattenkraftverk nära Jokkmokk. Detta i samarbete med samekonstnären och vännen Lars Pirak.

Ja, listan på offentliga utsmyckningar kan göras lång, och alla var de lika omdiskuterade. Många avskydde de grova penseldragen, de starka färgerna samt förvridna formerna och menade att det inte var konst, utan bara kludd.

Andra tog Bengt Lindströms konstverk till sitt hjärta på en gång, och under sin storhetstid på 1970- och 1980-talet formligen slet man tavlorna ur hans händer. Det finns historier om hur han sålde målningar som inte ens hunnit torka, och en sommar satte han en låst bom över vägen till ateljén i Kvissleby för att få vara i fred för alla kunder. Han ville ju ha tid att arbeta också.

I Europa såldes hans verk för det som då betecknades som fantasisummor och pengarna formligen rullade in. Bengt Lindström själv, hade ingen som helst koll på ekonomin, utan alla fakturor fick adresseras direkt till bankdirektör Backman på Handelsbanken i Sundsvall. Han skötte konstnärens samtliga affärer i Sverige, och såg till att alla inbetalningar kom på rätt konton. Konton det alltid fanns mycket pengar på.

Många tavlor av Bengt Lindström finns i Nicklas Nybergs samling, men också andra konstverk som bildväven "Le Fugitif", 1975. Köpet genomfördes på Hotell Knaust och här sitter Nicklas med den vackra bild-väven i den berömda trappan.

Marknadsföring och impressario var dock ingenting som Bengt Lindström tyckte sig behöva, utan klarade så bra själv. Han hade ett gediget självförtroende och många vänner som tyckte sig satta att hjälpa till. Visserligen hade de inte hade en susning om den internationella konstmarknaden, eller stora affärer över huvud taget, men de tyckte om att sola sig i Bengt Lindströms glans.

Han var också en mycket generös, livfull, och minst sagt impulsiv herre med smak för god mat, sprit och vackra kvinnor. Han älskade också de svenska fjällen, och varje höst företogs en traditionell fjällvandring med vännerna. Dessa resor varade i ungefär två veckor under vilka inga som helst vandringar gjordes, och sedan var det dags att flyga hem och arbeta.

Storsjö kapell där samernas schaman Jon Jons, hälsade välkommen, återvände han alltid till. Bengt hade onaturliga krafter, som han fick av Jon Jons när han avled. För när Jon Jons låg för döden i Storsjö kapell, fick Bengt som då var i Paris meddelande om det, och ordnade ett flyg till fjällbyn. Bengt hann precis dit innan schamanen dog, och Jon Jons överlät sina krafter till honom.

Bengt Lindström hade visserligen en mycket hög arbetskapacitet, och var oerhört produktiv, men gjorde också av med en ohygglig massa pengar.

När skatteverket vartannat år besökte honom för att fastställa hans skatt, bjöd Bengt in tjänstemannen till sin bostad, Villa Oasis, som såg ut som ett litet slott. Efter en trevlig samvaro, och överlämnande av diverse samiska gåvor, blev summan skatt i deklarationen betydligt lägre.

Ingen vet faktiskt hur många målningar som har skapats eller sålts, då ett okänt antal gavs bort som betalning under hundåren, eller som plåster på såren när Bengt med vänner exempelvis eldat på hotellets balkong i akt och mening att grilla korv. Han var också generös med konstverk till sina vänner, som var många.

Hans enorma produktion omfattade dock inte bara målningar, utan även guacher, etsningar, litografier, och teckningar. Han arbetade också i glas, kristall, samt brons. Han gjorde stora skulpturer, skapade enorma tapetserier och tillverkade smycken i silver samt guld.

2003 drabbades Bengt Lindström av en stroke, förlorade talförmågan och blev rullstolsburen. Han flyttade hem till Sverige, fortsatte delvis att måla, men blev allt sjukare och avled 2008 i sitt hem 82 år gammal. En i många bemärkelser stor man hade gått ur tiden.

Ända sedan Nicklas Nybergs far Anders, träffade Bengt Lindström och han ritade ett porträtt av Anders på bordsduken, har Nicklas varit fascinerad av konstnären.

I slutet på gymnasiet i Härnösand valde teckningsläraren Hellström ut två av Bengt Lindströms teckningar och skickade in till en tävling för tonåringar. Han vann både första och andra pris bland 700 deltagare.

Ting1 lika imponerande dag som natt.

VINTERGATAN DEN 25 MARS 2013

Konstnären och skribenten Ulf Jon Hörnfeldt
skrev detta personliga brev till Nicklas Nyberg.
Jon Ulf blev 75 år gammal.

Förbannade tall!..

Så här är det Nick. Från mitt sovrumsfönster, i sydvästlig riktning, ned mot gropen – eller ”gropa” – som jag gärna kallar denna stads centrum (speciellt då med tanke på min något upphöjda ställning vid Vintergatan) står det en gammal tall.

Och det var just bakom dess kala nedre del, jag först skönjde ditt Tings första våningar började häfta vid varandra. De uppkäftiga balkongerna sprida sig som på slump…

Vad jag sett av storskissen vid inhägnaden, de få gånger mitt sinne och min kropp gripits av övermod och besökt Systembolaget, har jag insett hur väl allt från grunden hänger samman: Bara idén att bygga något på själva tingshus-kroppen är genial. Långt bortom folks vanliga tankemöda.

Och än en gång bekräftas att genialiteten finns i det enkla. Bara upphöjt och tillvarataget.

Ja, jag tycker att projektet, som nu nått en sån höjd att det kryper in och döljs av tallens krona, hittills har haft samma originella och samstämda fortskridande. Och att sen döpa hela projektet till ”TING1” får ju en gammal copywriter, som jag är, att bara bli lycklig…

Jag har nämnt balkongerna, men det geniala i utformningen, om nu skissen vid avskärmningen stämmer, så är det ju ***att lägga ett krönt diagonalt färgfält närmast grunden****. Det får ju hela den väldiga kroppen att sväva! Ja, det är bara, strålande!..*

Ja, Nick, jag önskar dig och alla de andra som jobbar med TING (ETT) allt fortsatt välsignat tänkande. Du har gjort en skulptur mitt i stan (i ”gropen” min) som jag svårligen kan överträffa. I fysiskt omfång. Kanske i originalitet, men då på ett kanske annorlunda plan.

(Tallen får jag väl fälla…)

Med goda tankar och hälsningar från vännen

ETT VÄRLDSTRÄD VÄXER UPP UR RÅ-GRÅ BETONG

I sann Nyberg, Kai, Wingårdhsk anda var heller inte den officiella starten på bygget traditionell.

Till det första informationsmötet var berättaren och retorikexperten Ann Järneström inbjuden. Det var hon som slog Tingshusets domarklubba i karmen på stora domarstolen, och förklarade bygget påbörjat.

Därefter framförde hon sin text där hon liknade Ting1 vid världsträdet Yggdrasil.

Ann Järneström, BerättaMera, är en uppskattad föreläsare och utbildare som fick uppdraget att på det första informationsmötet förklara bygget påbörjat.

Såsom världsträdet Yggdrasil i vår nordiska mytologi, växer en Skapelse, ett Världsträd, ett färgsprakande hus upp ur rå-grå betong. Och vid rötterna, vid Mimers brunn, kunskapens källa, eller rättare sagt de 24 önskade energibrunnarna, återfinns de tre nornorna, ödesgudarna, Nyberg, Wingårdh och Kai-Larsen.

En Skapelse, ett Världsträd, ett hus med 51 lägenheter, 51 världar.
Varje värld innehållande allt.
Gudarnas Asgård, trollens Jotunheim, människornas Midgård
och Hels skymningsrike.

En skapelse, ett Världsträd i världsklass, ett hus med 51 världar. Marinerade av Bengt Lindströms passion och fascination för färger och våra nordiska gudasagor.

Den skapelse med 51 världar med gudars utsikt såsom från Brages Beridablick. Högt i tak, såsom i Odens Valhall med plats för idéer och tankar att flyga högt.

Men hade det inte varit för Bengt Lindströms kärlek till färg, hade det inte varit för Nicklas Nybergs förtjusning över hans konstnärskap, och Kai-Larsen och Wingårdhs engagemang. Och hade inte Oden lyckats stjäla skapandets mjöd från jättarna, ja, då hade inte Skapelsen, huset Ting1, blivit det det skall bli… ett Världsträd i Världsklass.

Text: Ann Järneström

För Oden han hade ju köpt sig all världens kunskap från Mimers källa
och betalt med ett av sina ögon men han hade inte tillgång till Skapandets mjöd.
Det gick rykten i Yggdrasils grenverk att i Knittfjäll hade jätten Suttung
låst in tre kar fyllda med skapandets mjöd… och i Odens hjärta väcktes en längtan
att skapa, att äga detta röda mjöd.
Så när natten sänkte sig smög han till Knittfjäll och började borra sig in i berget.
Sju dagar och sju nätter borrade han.
När gryningen kom var borren igenom. Oden gjorde sig till vatten och genom borrhålet
rann han, in i den stora bergasalen som var enorm, mörk och fuktdrypande.
Där vaktade Suttungs dotter Gunlög.
Oden stjäler hennes hjärta.

Sover hos henne tre nätter.
Listar sig till nyckeln till de tre karen med Skapandets mjöd.
Tömmer karen och flyr, förvandlad till en örn.
Jätten Suttung upptäcker detta.
Förvandlade sig till en örn och förföljde Oden.
Efter en helvetisk flykt skymtades Asgård
Oden vrålade åt gudarna att ställa ut ämbar och kar på ringmuren
Så kastar han upp skapandets mjöd han är full av
Det mesta hamnar i karen och ämbaren de ställt ut, men en del hamnar vid sidan om
Och ner genom Yggdrasils grenverk droppade spillet, skapandets mjöd
Ner till Midgård, ner till människornas rike
Och det är tack vare de dropparna
som vi människor idag har tillgång till Skapandet.
Det är tack vare de dropparna som en Skapelse, ett världsträd i världsklass, Ting1,
snart kommer att smycka Örnsköldsviks mark.
En Skapelse, ett världsträd i världsklass!
En Skapelse, ett världsträd i världsklass!
TING1…

Arkitekten Kerstin Rungstad tycker det är roligt att det blir något bra av Tingshuset. Också stadsarkitekten Patrik Jansson är odelat positiv, även om han var lite tveksam i början.
– Men desto längre det fortskridit, har jag sett att det här blir ju bra.

KOMMUNALA ARKITEKTER GILLAR ATT STADSBILDEN FÖRÄNDRAS

Kommunens projektledare vid tillväxtavdelningen, arkitekt Kerstin Rungstad, var en av de första som Nicklas Nyberg kontaktade när idén om att bygga något vid Tingshuset dykt upp i hans huvud. Han tyckte själv att det var lite vågat och ville höra hur kommunen ställde sig.

– Jag visste att hyresgästerna i Tingshuset var på väg ut, och jag tänkte att det vore förfärligt om det sprängdes bort, blev en second hand-affär eller någonting annat. Med det nya förslaget kunde man fortfarande se hur huset såg ut. Jag tycker att Ting1 är ett spännande hus, sedan tål inte en stad många sådana här byggnader. Men det är viktigt att också vi i Örnsköldsvik kan erbjuda bra boenden.

”Fantastiska färger som finns i övrig bebyggelse”

Kerstin tycker att det är fantastiska färger, som också finns i övrig bebyggelse i staden.

– Balkongerna som sticker ut istället för att hålla sig utefter väggarna som brukligt, är något nytt. Jag tycker att det ger extra liv åt fasaden, och jag tycker att det är så roligt att det blir något bra av Tingshuset.

Också stadsarkitekten Patrik Jansson är odelat positiv, men erkänner att han var tveksam i början.

–När jag först hörde talas om planerna, undrade jag varför man skulle ge sig på Tingshuset när det finns andra tomter att bygga på. Men allt eftersom det fortskridit, har jag ju sett att det blir bra.

Det fanns också andra orosmoment i början.

– Jag har varit med förut när det har presenterats stora, fina projekt, där man sedan snålat in, skalat bort allt eftersom under byggtiden och tappat i kvalitet. Därför var jag lite orolig för att det inte skulle bli så bra som det var tänkt.

De flesta medborgare verkar också hålla med arkitekterna om att Ting1 med sina elva våningar är ett välkommet inslag i Örnsköldsvik. Patrik Jansson tror att det dels beror på att Örnsköldsvik är en kuperad stad, och på så sätt kan tåla mer. Men naturligtvis finns det också de som inte alls tycker att det passar in.

– Folk har varit på mig och sagt att huset kommer att förändra stadsbilden, men jag tycker att det är bra att det gör det. Hotellet i hamnen är mer byggt för att smälta in, men det är inte Ting1. Det är en stolt, självmedveten kvalitetsbyggnad som ligger helt rätt. Den skuggar ingen viktig plats som torget, och blev så bra som jag trodde att den skulle bli. Jag är nöjd, säger Patrik Jansson.

Även Kerstin Rungstad tycker placeringen och kontrasten mot det betonggrå Tingshuset är rätt tänkt.

– Eftersom det ligger så högt är det ingen insyn, och det har man då varit bra att ta till vara med stora fönster så alla lägenheter är ljusa, med fin utsikt.

"En kuperad stad kan tåla mer"

Både Kerstin och Patrik månar om träden och gräsytorna som funnits runt Tingshuset, men fått stryka på foten under byggtiden. De gröna ytorna var också med i prisnämndens utlåtande när Mart Uusma och Dick Sjöberg vann arkitekttävlingen med sitt byggnadsförslag. Prisnämnden skrev bland annat: ”Situationsplanen är enkel och naturlig och bibehåller tomtens parkkaraktär.”

– Gräsytor och träd skulle ge en lugn bas eller rot i grönt och grått, som står fint mot det intresseväckande trädet högre upp, säger Kerstin.

"En självmedveten kvalitetsbyggnad som ligger helt rätt"

Som planerna ser ut när detta skrivs, kommer det dock att planteras olika växter i betonglådor, och det ska vara klart till invigningen.

– Fantastiskt att det blir en invigning. Den måste också ge lägenhetsägarna en viss stolthet över att de faktiskt bor i just det huset.

Och om stadsarkitekt Patrik Jansson varit i ett annat skede i livet och sökt lägenhet i centrala Örnsköldsvik, hade han aldrig tvekat.

– Jag hade i första hand försökt köpta en lägenhet i Ting1.

Och det är väl ett fantastiskt fint betyg.

I BEGYNNELSEN VAR ALLT IDÉ

Jag träffade Nicklas Nyberg på hans kontor i ett annat ärende för några år sedan. Jag var redan då pensionerad från kommunen, så jag har inte haft något med det kommunala beslutsfattandet rörande Ting1 att göra.

Nicklas berättade att han och Torsten Kai-Larsen hade köpt Tingshuset. Nicklas ritade på ett enkelt sätt upp idén med att grundlägga en påbyggnad inne på tingshusgården, och sedan låta byggnaden kraga ut till tingshuset väggliv. Varje våningsplan skulle rymma fyra lägenheter med fasad i två väderstreck.

Jag minns inte hur många våningar han tänkte sig, kanske var det inte klart. Men vi diskuterade inte utformningen vidare, och det fanns inga skisser att visa upp. Jag saknar kunskap om byggnadstekniken, som jag innerst inne trodde skulle vara kostsam i ett bostadsprojekt, men jag tänkte att det fick väl visa sig om det gick att bygga på detta sätt.

Jag tyckte då att Tingshuset på sin tomt med björkarna och berghällarna var stadens finaste byggnad, och insåg givetvis att det verkligen skulle vara en krävande arkitektuppgift. Jag sa till Nicklas att uppgiften vara känslig och att han måste ta hjälp av en mycket kvalificerad arkitekt. Det kändes tryggt när han berättade att de ville anlita Gert Wingårdh.

Jag tyckte inte att det fanns någon anledning att tro att inte Wingårdhs arkitektkontor skulle kunna presentera en spännande lösning om han tog uppdraget. Jag var alltså positiv till projektidén, som verkligen var i sin linda. Jag tycker det är viktigt att staden utvecklas och att de som vill och kan bidra till detta, djärvt ska låta sina projekt vara ett uttryck för modern tid.

Håkan Heldner var en av gästerna när det vankades ärtsoppa och pannkaka när man nått plan fyra.

Vid något senare tillfälle har jag sett modellen av Ting1och jag tyckte att den bådade gott. Annars har jag inte vidare varit inblandad i projektet.

Jag har dock under hand meddelat Nicklas är att det borde finnas en gemensam och genomtänkt idé om hur de boende ska ordna solavskärmning på balkongerna. Jag hoppas att det finns en sådan, så att Bengt Lindström-upplägget av fasaden inte saboteras.

Jag är inte rätt person att recensera arkitekturen hos Ting1. Personligen tycker jag dock idag att det är det bästa av Örnsköldsviks höghusprojekt. Det tar för sig och sticker ut och jag tycker att när man nu byggde ovanför Tingshuset, så kunde man ju inte göra det med utgångspunkt från dess material och utformning, utan låta det nya leva sitt liv.

Jag tycker dock det är synd att byggarbetsplatsen krävde att björkarna togs bort, och hoppas att det ingår i projektet att plantera ny rejäla träd mot Lasarettsgatan.

Håkan Heldner
Arkiktekt SAR/MSA

Bilden är ett fotomontage
från september 2010.

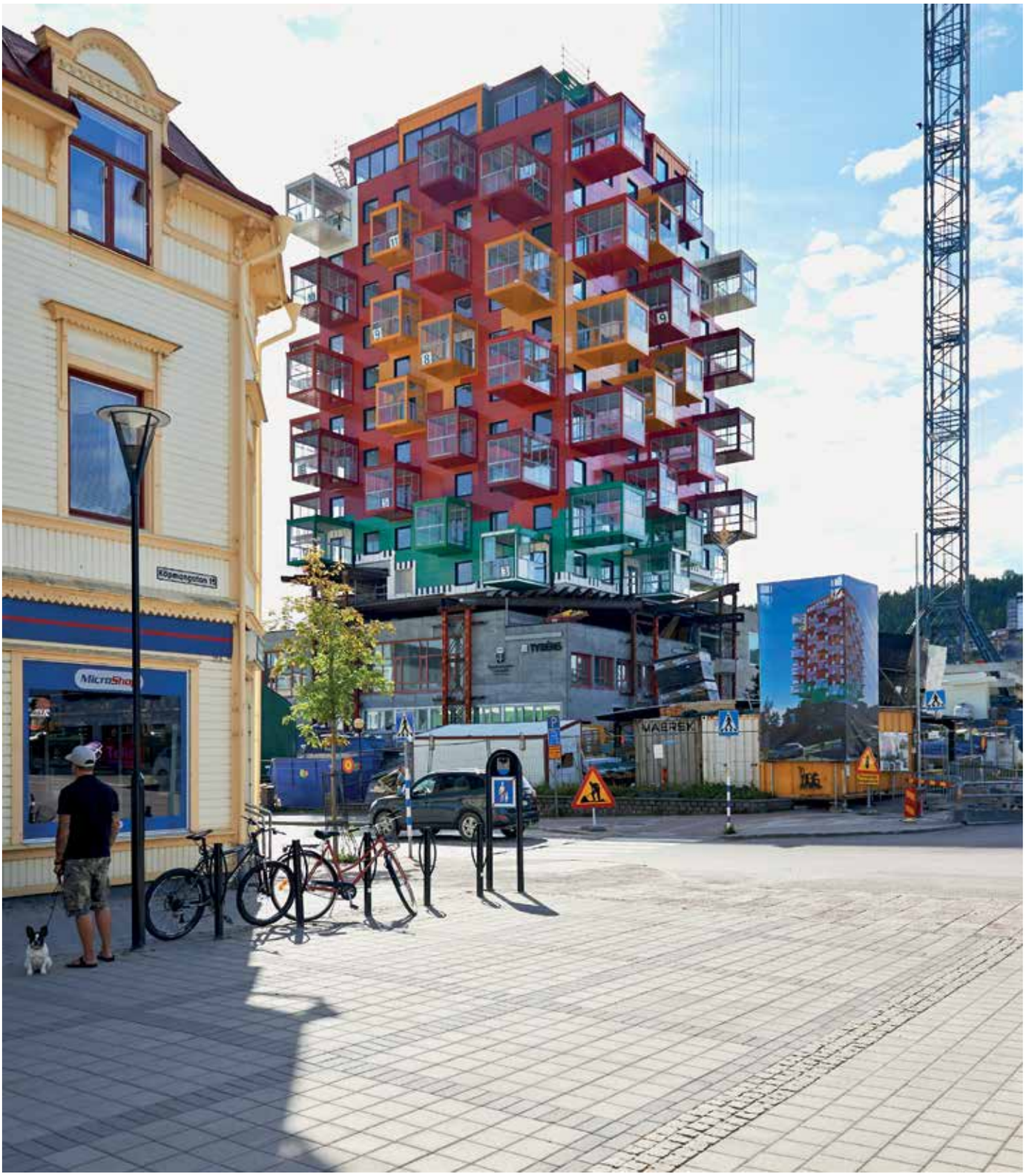

Ting1 augusti 2013. Den ursprungliga fastigheten, inklusive grönytan, utgör en traditionell fastighet, Amerika 10. Inom den har det skapats ett så kallat 3D-utrymme, en bubbla uppåt i luften med de nya bostadsrätterna – fastigheten Amerika 12.

ATT AVSTYCKA LUFT EN UTMANING FÖR LANTMÄTERIET

Tredimensionell fastighetsbildning är ganska vanligt i storstäderna numera, men i Örnsköldsvik görs det inte varje år. Det senaste ärendet gällde Ting1, men har tidigare bland annat gjorts för Domsjöfabriken och Kusthöjdens ägarlägenheter.

– Egentligen är det ganska likt en vanlig avstyckning, med skillnaden att man oftast använder flera saker gemensamt med andra fastigheter. Vanligt är exempelvis att en väg går över annans tomt, men i Ting1:s fall handlar det om servitut för hissar och en entré. Servitut är ett juridiskt begrepp för den rätt en fastighet har att på visst sätt nyttja en annan fastighet, förklarar lantmätare Åsa Kallin.

”Byggherrarna ville stycka av luft”

Hon ser tredimensionell fastighetsbildning som en utmaning för det kommunala lantmäteriet, eftersom det gäller att få grepp om vad de sökande vill.

– Det byggherrarna önskade i det här fallet, var en avstyckning av luften ovanför Tingshuset i kvarteret Amerika.

I deras fall tycker Åsa att ansökan var genomtänkt, och eftersom Nyberg Kai & Wingårdh AB hade en pensionerad lantmätare inne som konsult, flöt samarbetet extra smidigt.

– Han var med på deras möten och jag kunde bolla frågor med honom. Det fungerade jättebra. Om jag exempelvis sa att det var viktigt att just det papperet kommer in nu, så gjorde det det, berättar Åsa Kallin.

”Här går det inte att markera några gränser alls”

Gränsdragningen för fastigheten ser hon också som en utmaning.

– I vanliga fall kan man märka ut var fastighetens gränser går med exempelvis järnrör, men här går det inte markera något alls, utan det ska beskrivas i ord. Men det är roligt att som lantmätare i en mindre stad också få behandla ärenden som är lite annorlunda, säger Åsa.

Hon berättar att det finns begränsningar för Ting1 uppåt, nedåt och på djupet. Det finns mått för hur mycket plats byggnaden maximalt kan ta. Men det är tillagt tre meter runt om för exempelvis fönsterputsning ska kunna ske inom ”tomten”. Ovanför finns också några meters luftmån. Båda bestämda i samråd med sökande.

– Ska vi bilda 3D-fastighet, har vi lite högre krav på vad som kan vara lämpligt. Det ska också vara troligt att man får bygglov, eller allra helst som i det här fallet, att det redan finns ett.

”Järnvägstunnlar kan också vara 3D-fastigheter”

Åsa berättar att tredimensionell fastighetsbildning kommer mer och mer. Det vanligaste är att man vill skilja boende från kontors- eller affärslokaler.

– Bostadsrättsföreningen är intresserad av att boendet fungerar bra, men kanske inte alls av att hålla på och hyra ut till olika företag. Det kan lika gärna vara fråga om hyresrätter vid 3D-bildning, men i båda fallen måste det vara minst tre bostadslägenheter inblandade.

Dock handlar det inte alltid om lägenheter och kontor.

– Järnvägstunnlar kan också vara 3D-fastighet. Då avstyckar man hela tunneln, och så är exempelvis skogen ovanpå en annan fastighet.

Kommunalrådet Elvy Söderström (s) pekar förtjust på det hon kallar Örnsköldsviks svar på Turning Torso. Politikerna Leif Lindholm (s), Birgitta Sedin (kd), Gunnar Melin (fp), Anna-Lena LIndberg (c), Camilla Svensson (m) samt Dan Olsson (c) gillar också det de ser. Vi skrev då juni 2013.

POLITISK ENIGHET RUNT TING1

Elvy Söderström, socialdemokratiskt kommunalråd och kommunfullmäktiges ordförande, säger att hon ser byggnaden som ett bevis på att omöjligt inte finns.

– Entreprenören och eldsjälen Nicklas Nyberg bidrar verkligen till att Örnsköldsvik sticker ut, och visar att vi vågar. Här kan man förverkliga sina drömmar och sätta igång och gå på sin idé. Jag tror att Nicklas kommer att stå där på sin terrass och konstatera att det blev häftigare än han och Torsten hade trott.

Elvy Söderström säger att hon är stolt över sina medarbetare, och beundrar Nicklas klokskap som innebar att han på ett tidigt stadium involverade de som jobbar med plan och miljö, i sina visioner. Att det tack vare en grundlig förankring gått att bevilja bygglov utan att det har överklagats.

–Vi har fått vara med hela vägen och snart får vi uppleva Örnsköldsviks svar på Turning torso. Ting1 är ett hus som berör människor. Man tycker om det, och *tycker* om det.

Hon använder gärna ordet åstadkommationer, som innebär att man i staden har entreprenörer som kan åstadkomma saker.

– Kommunen är med och möjliggör förändringarna. Småföretagarandan och entreprenörskapet som finns, är viktigt. Sedan tycker jag att det är jättehäftigt att en tavla kan bli ett attraktivt bostadshus.

Glenn Nordlund, socialdemokratiskt kommunalråd och kommunfullmäktiges vice ordförande, tycker att alltihop är ett fascinerande projekt. Dels att det är ett spännande hus som stått där sedan slutet av 1960-talet, och att det som nu byggts är minst lika spännande.

– Man hade kanske inte trott att kombinationen var möjlig, men nu står det där och är helt klart ett nytt landmärke. Det är ett annorlunda hus, men oavsett om det är ovanligt eller ett mer traditionellt bygge, är det mycket positivt att folk vill investera i Örnsköldsvik. Det är bevis på att man tror på staden, annars skulle man väl investera någon annanstans.

Glenn Nordlund berättar att kommunen hade en tuff period från 1990-talet fram till 2000 med en minskande befolkning. Sedan kom ökningen, därefter minskade det några år, för att öka igen.

– Förhoppningsvis håller vändningen i sig, och det känns som att den kom i och med Botniabanan. De senaste sex, sju åren, har det till skillnad från 90-talet även investerats i bostäder och vi har fått två gallerior. Man ska också komma ihåg att Nicklas Nyberg inte bara har varit delaktig i Ting1, utan också investerat utefter Sjögatan.

Glenn Nordlund (s), gillar det nya landmärket

Dan Olsson, centerpartistiskt oppositionsråd (avgående) säger att han inte riktigt tog projektet Ting1 på allvar i början.

– Det kändes så fantasifullt, så jag tänkte att det inte är säkert att det blir av. Det var som med Botniabanan. Den kändes inte heller verklig förrän jag satt på tåget. Jag hyser stor beundran för Nicklas Nybergs entusiasm, och det han gör blir väldigt estetiskt tilltalande.

– Han har ju också förvandlat industriområdet på Sjögatan, som egentligen är stadens framsida, till något snyggt. En annan sak med Nicklas är att det han sätter sig för, det får han också gjort. Jag beundrar även hans förmåga att få med sig människor. Det är ju alltid en hel del myndighetsutövning kring stora byggprojekt.

Dan Olsson minns luciadagen när Nicklas bjöd politiker och tjänstemän på ärtsoppa och pannkaka på fjärde våningen, dit bygget då hunnit.

– Det är en så enkel åtgärd, men som ger så mycket positivt tillbaka. Han är bra på sådant, Nicklas. Han är också jättebra på att berätta om sina projekt. Det är som att titta på en ståuppare. En klart intressant företagare som har varit delaktig i byggande av det hus vilket med sina blanka keramikplattor är ett landmärke som är hur häftigt som helst.

Emil Källström sitter i riksdagen för Centerpartiet samt i Örnsköldsvik kommunfullmäktige, och är odelat positiv till Ting1. Ja, han tycker det är fantastiskt att Örnsköldsvik fått ett nytt landmärke som han är stolt att kunna visa upp.

– Det läggs ner mycket pengar på fasaden också. En fasad som har koppling till en ångermanländsk konstnär. Det är verkligen en kombination av vanlig konst och byggnadskonst, som hela bygden slutit upp bakom, konstaterar han.

Emil Källström liknar det vid ett nytt skyltfönster som visar upp ett jättehäftigt projekt.

– När man rullar in i stan med tåg söderifrån, ligger det precis i blickfånget. Det är det man ser.

Han säger sig inte heller ha sett något liknande någon annanstans.

– Det är ett unikt bygge som är häftigt både nationellt, och internationellt.

Camilla Svensson, gruppledare för Moderaterna i Örnsköldsviks kommunfullmäktige, tycker det är bra att man får fram attraktiva bostäder som kan locka folk att flytta till staden.

– Sedan pryder huset verkligen sin plats. Det syns från alla håll och det är spännande att se det tillsammans med all annan bebyggelse. Jag förstår att det är byggnadstekniskt annorlunda, men det är också ett bevis på att det finns efterfrågan på bostäder.

Camilla Svensson påpekar vikten av positiva signaler och tycker sig ha sett tecken på att det nu är fler som vill bygga i staden.

Emil Källström (c). Riksdagsman som är stolt över Ting1.

Gunnar Melin, gruppledare för Folkpartiet liberalerna i kommunfullmäktige, önskar att det vore fler som likt Nyberg Kai & Wingårdh vågade bygga, speciellt bostäder för äldre. Till Ting1 ställer han sig positiv och beskriver det som ett spektakulärt bygge där folk vill bo.

– Det kommer att vara det första man ser när man kommer söderifrån, istället för hoppbacken och det kan man kanske ha en åsikt om. Andra hus kommer också lite i skymundan, men jag tror ändå att det blir bra.

När detta skrivs funderar dock Gunnar Melin fortfarande över hur man ska få bort de stöttande balkarna, men han är inte direkt orolig.

– Platschefen har lovat att det ska gå bra, så det gör det säkert.

Anna-Lena Lindberg, gruppledare för Centerpartiet i kommunfullmäktige, tycker det är ett spännande bygge och roligt att det blir något mer av ett redan befintligt hus.

– Efter att ha sett skisserna, trodde jag faktiskt att vi skulle få mer reaktioner från folk när det började byggas, men alla verkar gilla det. Det är inga väljare som ringer och är negativa, utan tvärtom, och det är kul. Jag tror att Ting1 kan ge andra nya idéer och få folk att börja tänka annorlunda.

Birgitta Sedin, gruppledare för Kristdemokraterna i kommunfullmäktige, tycker att Ting1 ser spännande ut, och visar på nytänkande. Att det sedan är högt och färgglatt tror hon är något man vänjer sig vid.

– Det Nicklas Nyberg har genomfört under åren är naturligtvis viktigt och har gjort att staden har blivit lite annorlunda. Det har varit jättekul att få vara med om detta.

Birgitta Sedin är övertygad om att byggandet kommer att öka, vilket ger fler arbetstillfällen och alternativa boenden.

– Sjögatan och den jätteupprustning som Nybergs har gjort där, är bara en början. Fler kommer att följa. Det är jättekul att det satsas i kommunen. Att det finns de som vågar. Sedan ser jag verkligen fram emot att hälsa på en bekant som har köpt lägenhet i det nya huset. Jag är nyfiken på hur stora balkongerna egentligen är.

Mats Hedell, gruppledare för Vänsterpartiet i kommunfullmäktige, tror att Ting1 kan bli ett landmärke. Annars ställer han sig neutral till om bygget är bra eller dåligt.

– Jag hör en del kritiska röster från folk på gatan, att det ligger så högt och ser konstigt ut, men allt ser ju mer väldigt ut under byggtiden. Jag hör inte till de kritiska, utan väntar tills det är klart innan jag gör min bedömning. Själva bygget är en jäkla idé, men helt okej.

Mats Hedell påpekar att Örnsköldsvik har haft brist på bostäder och tycker att man gärna kan bygga fler höga hus.

– Men inte mitt i stadskärnan, utan lite mer utanför. Det verkar ju som folk kan börja tänka sig att bo högt. Jag känner ett par som har köpt lägenhet i Ting1. De sålde villan för en väldigt bra slant, och nu flyttar de in i höst. Det är bra att fler villor frigörs för barnfamiljerna.

Mats Hedell (v) kom lite för sent för att hinna vara med på gruppbilden, men var på ett strålande humör och tog ett stadigt tag om en av byggherrarna istället.

Ingenting har varit omöjligt under bygget av Ting1. Genom att beställa varm betong och förvärma formarna, kunde man gjuta fast termometern visade minus 27.

SPECIELLT BYGGE KRÄVER SPECIELLA LÖSNINGAR

När vi träffas är det fyra månader kvar till inflyttning. Fasaden är i stort sett klar, den exklusiva aluminiumtakplåten med sina specialkulörer har äntligen kommit, och hantverkarna håller på med den sista finputsningen inne i lägenheterna. Tidsschemat har hållits.

– Det var önskat juni 2013, men jag förklarade för Nicklas och Torsten att det var omöjligt, och vi har ett bra samarbete så jag fick fyra månader till. Det är en väldigt kort byggtid på det här huset i alla fall, men tack vare en fantastisk personal som på eget initiativ gått ut helger och kvällar när det behövts, har vi klarat det, förklarar PEABS platschef Rolf Nilsson.

Ting1 är långt ifrån hans första bygge. Broar, skolor, ålderdomshem och hyreshus är några av de projekt som han har jobbat med. När han blev erbjuden chefsjobbet för Ting1 var det med lite skräckblandad förtjusning han tog på sig det.

– Som platschef vill man utvecklas, och det här är ett väldigt spännande projekt och ett avancerat byggsätt som du får vara med om en gång i livet. Jag brukar likna det vid ett fågelhus, där våningarna kragar ut över ett befintligt hus.

– Men samtidigt är det ett högriskprojekt vad det gäller arbetsmiljön, som är en av de saker jag ansvarar för. Jag har också personalansvar för 50 man, budget, kvalitet och att tidsschemat hålls. Tiden är det stora bekymret och stressfaktorn nummer ett på alla byggen nu för tiden, säger Rolf Nilsson.

Han har också haft hyresgäster i Tingshuset under byggtiden, varav en var Domstolsverket ett tag. Det innebar att det också fanns privatpersoner på byggområdet som skulle upp i tinget. Dessutom ligger ett parkeringshus på andra sidan gatan. Den gata som använts mycket för av- och omlastning, eftersom det är väldigt trångt runt bygget.

– Den största olycksrisken på byggen är ändå fall, och det här huset ligger relativt högt så stundtals har det blåst kraftigt. Vår mest rutinerade kranförare har faktiskt kört när det blåst 18 sekundmeter. Det är inte många som är så yrkeskunniga, konstaterar Rolf.

Man har ändå varit förskonade från allvarliga tillbud. Bara sju så kallade plåsterolyckor har inträffat, vilket Rolf är väldigt tacksam för.

"Vi har gjutit i minus 27, vilket egentligen inte går"

– Med tanke på att vi har byggt i is, snö och kyla, har vi varit förskonade. Vi har till exempel gjutit betong när det har varit minus 27, vilket egentligen inte går. Men vi har klarat det.

"En kille gick med uppkavlad skjortärm flera dagar mitt i vintern"

Förutom rent kroppsarbete, har det också varit mycket problemlösning. För med ett så speciellt byggsätt, med en så annorlunda fasad, uppstår problem som ingen har ställts inför tidigare.

– Vi har fått ritningarna lite väl sent ibland, och på ett vanligt bygge kan man ju ändå av erfarenhet räkna ut hur det ska vara, men här har det inte funnits någonting att falla tillbaka på, utan vi har snällt fått vänta tills de har kommit, berättar Rolf.

Speciellt är till exempel armeringen som är fyra gånger tätare än i ett vanligt flervåningshus. Armeringsjärnen är också mest av den grova typ som finns i broar.

För att klara all denna armering byggde man korgar av järnen nere på marken som sedan lyftes upp med kran, för att gjutas fast med betong av hög hållfasthetsklass på plats. Alla dessa armeringsjärn visade sig sedan ställa till med problem när de 78 balkongerna skulle monteras med 88 infästningar per våning. Det var nämligen trångt i bjälklaget. Väldigt trångt.

– Vi hittade en kille med ganska små händer, som sedan gick med uppkavlad skjorta under flera dagar mitt i vintern och satte infästningarna, berättar Rolf.

Armeringen är minst sagt tät. 320 000 kilo armering, motsvarande 32 mil armeringsjärn finns i huset.

Platschef Rolf Nilsson, PEAB, har haft ett tungt ansvar vilande på sina axlar. Här i överläggning med fastighetschef Anna Edman.

”Vi har rivit delar av byggställningar, krupit och klivit”

Annat med balkongerna är att eftersom de inte sitter under varandra utan har en inbördes förskjuten placering, så kallade hoppande balkonger, inte passar med vanliga byggställningar.

– Vi har rivit delar av byggställningarna, krupit och klivit, men det har gått bra. Placeringen har också gjort att vi har haft 78 balkongtak att städa, istället för bara de översta. Men det har bara varit att ta på livlinorna och göra det, konstaterar Rolf.

Det har alltså varit många extra turer kring bygget, och då naturligtvis också extra kostnader.

– En morot för platschefen är att kunna förbilliga byggandet, men det har inte gått här. Bara en sådan sak som att det bara har funnits två hissar som 50 man ska upp med, det blev mycket väntetid där. Jag trodde också att vi skulle klara oss med en kran, men vi har behövt två. Slutligen ska vi nu göra oss av med de 184 ton tunga stålbalkar som har burit upp huset under byggnadstiden. Vi har både köpt och hyrt stålet, och det har kostat oss 700 000 kronor extra, berättar Rolf Nilsson.

Arbetsledaren Diana Palm arbetar direkt under platschefen och har bland annat svarat för betongbeställningarna, som när vi träffades var uppe i 90.

GOD STÄMNING FIXAR REKORDKORT BYGGTID

Den som beställer betong, håller i samordningsmöten med entreprenörerna, ser till att exempelvis traktorer finns på plats, och har koll på kvaliteten, är en av de få kvinnorna på bygget; arbetsledaren Diana Palm.

– Jag är uppe i 90 betongbeställningar nu, och tidspressen har faktiskt varit oerhört speciell, med ett exakt schema att följa. När det har stormat och spöregnat, har det varit extra kämpigt, men var 15:e dag har vi ändå lyckats komma upp en våning. Som bäst har vi klarat att gjuta golv, valv, väggar, trapphus och väggar vid hiss på 13 dagar.

– Vi har en väldigt bra stämning på arbetsplatsen, som naturligtvis bidragit till att vi kunnat forcera så bra.

Diana har jobbat direkt under platschefen Rolf Nilsson i sju år, men det här är det första projekt där hon har kunnat vara med ända från projektering till inflyttning.

– Det har varit jätteroligt att få vara en del av ett blivande landmärke som sticker ut i stan. Jag kan inte trivas bättre än vad jag gör på mitt jobb.

"Det har varit lite klur kring alla moment"

Mycket handlar ändå om papper för hennes del, eftersom hon även har hand om den omfattande dokumentation som alla myndighetskrav medför.

– Sedan ska kvaliteten på alla moment säkerställas. Vi måste skriftligt visa hur vi har löst såväl beställarens krav, som myndigheter-

nas. Och eftersom det inte är ett vanligt bygge, har det ofta varit lite klur kring alla moment.

Ett exempel är när gjutningen måste utföras kalla vinterdagar. Diana beställer då 25-gradig betong och för att den inte ska kylas ner direkt den kommer i kontakt med gjutformen, värms denna upp i förväg underifrån med gasol när det handlar om golv.

– När det gäller väggarna gjuter vi in elkabel i golvet där vi vet att en vägg ska stå. Är det riktigt kallt, gjuter vi in elkabel i själva väggen också. Sedan är det bara att plugga in, så att betongen inte fryser, vilket den absolut inte får göra. Vårt mål har varit att betongens härdning ska kunna ha samma förlopp som den har sommartid, berättar Diana.

Till sin hjälp har byggarna också en betongdator som mäter härdning och hållfasthet, så man vet när det är dags att riva formen.

Reine Lundqvist, PEAB är en av veteranerna på bygget.

Tommy Olsson lägger ett av många golv

”Att det är så svårt, gör det bara roligare”

Trots det pressade tidsschemat kommer de flesta att kunna ta semester i sommar, men vissa moment måste ändå göras när de flesta är lediga.

– Ställningen kommer att tas ner då, och stålbalkarna som stöttade bygget från början ska bort. Sedan har vi ungefär en månads provningar innan slutbesiktningen.

En av dem som jobbar med Diana är lagbasen Håkan Berglund. Enligt platschefen Rolf Nilsson är det tack vare honom som stämningen på bygget är så fantastiskt.

Han har 25-30 man i sitt lag, för vilka han gör en plan över vem som ska göra vad gällande väggformar, valv, innerväggar, utfacknings-vägg och fasad.

– Jag håller i vad alla ska göra, och ser till att det fungerar. Som lagbas gäller det att läsa ritningarna så tidigt som möjligt, för att kunna svara på alla frågor. Speciellt viktigt att vara påläst är det gentemot de som har mycket längre erfarenhet än vad jag har. Sedan är det viktigt att surra med alla, oavsett om det är en lärling eller en som är gammal i gamet, förklarar Håkan.

Han tycker att han har ett bra gäng och att allt har flutit på bra.

Lagbasen Håkan Berglund pekas av platschefen Nilsson ut som den som står för att stämningen har varit så god.

– Att det är ett så ovanligt och svårt bygge, gör det bara roligare.

När man har stött på problem har Ante Sundström löst allt kring armeringen.

– Annars har jag pratat med dem som är äldst och har mest erfarenhet och så har vi kommit fram till en lösning tillsammans, berättar Håkan.

Samma sak när det har handlat om att arbeta övertid.

– Jag har frågat och så har några kommit överens sinsemellan och löst det på det sättet.

Nu har det ändå inte varit så mycket av den varan tycker han. Kanske har det mesta övertidsarbetet utförts av kranförarna som har servat alla yrkesgrupper.

"Vi har levt lite farligt"

– Men vi har också levt lite farligt. Vi färdigställde tre våningar med målning och allt innan yttertaket var klart. Det var verkligen en jättechansning, men det gick bra.

Sedan är det dags för Håkan att ge sig ut bland sina gubbar igen.

– Man måste bjuda på sig själv, det finns liksom inget filter. Det är viktigt att verkligen se alla.

Byggnationen av Ting1 påbörjades i mars 2012 och bostadsrättsägarna flyttar in vid månadsskiftet oktober–november 2013. Då ska också alla provningar och besiktningar vara genomförda.

Ting1 och Örnsköldsvik som det ter sig vintertid för Bosse Eriksson i den stora kranen.

Andreas "Ante" Sundström har en medfödd förmåga att se tredimensionellt, vilket är till stor hjälp när det handlar om att läsa armeringsritningar.

TIDSEFFEKTIVT KUNNA SE ALL ARMERING TREDIMENSIONELLT

Hans ögon är stora, glittrande och blå. De är också hans främsta verktyg, vilket är lite ovanligt för en armerare och betongare.

Men Ante Sundström har en medfödd förmåga att se tredimensionellt. Där en vanlig dödlig skribent ser ränder, streckade linjer, och konstiga krokar på armeringsritningen, ser Ante om alla järnen verkligen har full funktion. Och om det går att rationalisera och effektivisera.

– Eftersom vi bygger armeringskorgarna på gården för att spara tid, och sedan hissar upp dem med kran, måste jag veta om två korgar kommer att passa ihop. Det händer att konstruktören ritat på ett vis, men eftersom vi bygger så mycket i förväg, måste vi kunna montera på ett visst sätt, förklarar Ante.

"Korgarna över dörrarna väger 500 kilo"

Och korgarna är inga små lätta saker. Mot 60 kilo i ett vanligt bygge, väger korgarna som sätts in ovanför dörrarna här 500 kilo.

– När man slår upp för en dörr är det ju ingenting annat än den lilla biten ovanför som håller upp de andra våningarna. Det är över huvud taget otroligt mycket armering, cirka 28–35 ton per våningsplan, berättar Ante.

Det kan i en 30 centimeter tjock vägg vara armering i 3–4 riktningar. På varje bjälklagskant som det är fyra av på varje våning, finns en betongbalk, vilken också innehåller rätt mycket armering. Men Ante föreslog att man skulle specialtillverka ett ok med vilket man lyfter upp en 22 meter lång armeringskorg. Armeringen till dessa balkar najas alltså ihop på marken och lyfts upp hela.

– Den hissas ner med kran och när det blåser åker den lite fram och tillbaka. Den ska då passas ner i en smal kanal mellan 65–70 järn. Jag kom då på att sätta VP-rör längst upp på järnen, för att det skulle vara lättare att rikta in balken och få den på plats, förklarar Ante.

De flesta armeringsjärnen är av en grövre modell som annars används i brobyggen.

”Direkt från toppen till botten”

Liksom alla andra på bygget pratar Ante om den korta byggtiden, och hur han hela tiden försöker hitta lösningar för att bli mer effektiv. Till exempel när konstruktören Fredrik Nordin vid Tyréns i Umeå inte hunnit få ner lösningen på en ritning, tar Ante det med honom per telefon. De har så gott som daglig kontakt.

Alla dessa järn, varav de flesta av en grövre modell som annars används i brobyggen, kräver också självkompakterande betong för att den ska kunna sluta tätt runt järnen.

Det elfte och sista våningsplanet är nu armerat och gjutet. Ante har precis fått en ny arbetsuppgift.

– Jag ska bygga ett cykelgarage nere på hörnet. Direkt från toppen till botten skrattar Ante, och betygar än en gång hur roligt det är att ha fått varit med om att bygga Ting1.

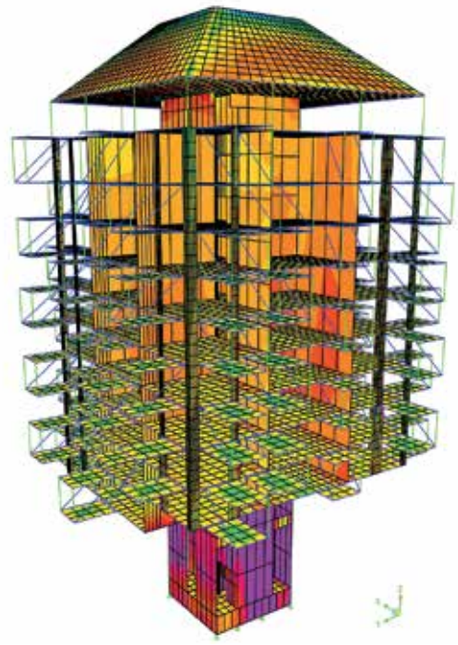

HÖRN, DÖRRÖPPNINGAR OCH TAK, KRITISKA PUNKTER

Fredrik Nordin är byggnadskonstruktör på Tyréns och den som har gjort alla beräkningar för att huset ska hålla.

De första skisserna kom från Gert Wingårdh på hösten 2010 och med dem en fråga från byggherrarna Nicklas Nyberg och Torsten Kai-Larsen, om huset över huvud taget skulle gå att bygga.

– Jag tyckte det verkade roligt, och allting brukar gå att göra. Det är bara en fråga om pengar, säger Fredrik Nordin, byggnadskonstruktör på Tyréns.

Han började med att utreda om det skulle gå att få ihop en struktur som han trodde på. Det var rätt mycket geometri och en del kontrollberäkningar.

Efter ett par veckor träffades han och Gert Wingårdh för att diskutera Fredriks idéer som han skissat för hand.

– Jag kom också tidigt i kontakt med entreprenören PEAB eftersom Nicklas och Torsten genomförde en slags förtroendeupphandling mer baserad på skisser. En intressant och kul form jag aldrig har varit med om tidigare, berättar Fredrik.

För honom innebar den tidiga kontakten med PEAB flera positiva saker.

– Du kan rita på ett sätt, och entreprenören bygga på 100. Det har vi sluppit här. De är dessutom bättre på att kostnadsberäkna och se var man kan effektivisera, än vad vi är.

"Hörnen har verkligen varit ett problem"

Innan Fredrik började rita konstruktionen letade han på nätet, för att kunna lista ut hur Turning Torso i Malmö var utfört. Han kom fram till att det antagligen är indelat i kotor, där varje botten är mycket kraftig och bär övriga bjälklag inom respektive kota. Tack vare bjälklagens runda form blir konsolerna inte så långa.

– Eftersom Ting1 är kvadratiskt blir diagonalerna ut till hörnet betydligt längre. Å andra sidan är Turning torso fyra gånger så högt.

Bygget sett uppifrån. Montering av yttertak på våning 13.

Fredrik berättar att väggarna och mittpelaren som håller upp den 6 400 ton tunga byggnaden, har det egentligen aldrig varit några problem med. Men eftersom våningarna svävar fritt ut från kärnan, då ingen bärning finns i fasaden, blir hörnen kritiska punkter.

– De har verkligen varit ett problem. Eftersom det är så stora spännvidder då konsolerna blir så långa, skulle det krävas en hög balk. Ett effektivt sätt är att utforma fasaden som ett fackverk i sig. För att spara vikt, material och pengar, är det vanligt med diagonala strävor i balkarna, och det bildar då så kallade fackverk. Men här har jag använt mig av en drygt 100 år gammal uppfinning från Holland.

– Vierendeelfack heter det när man istället bara har vertikala strävor emellan. Det är mer komplicerat, men blir starkt när de sedan gjuts på varandra, då de samverkar i vertikalt led, förklarar Fredrik.

Han berättar att det går ut en konsol från kärnan, kärnväggarnas förlängning, och på spetsen på väggskivan sitter då fackverken och bildar en konsol i sig som bär in lasten mot mitten.

"De små stackars dörrbalkarna måste bära all tyngd"

När då problemen med hörnen var lösta, ställdes Fredrik inför nästa; dörröppningarna inne i lägenheterna.

– Eftersom lasten i hörnen lyfts in mot stommen är väggskivorna känsliga för hålrum, och det måste du ha om du ska kunna gå emellan inne i lägenheten. De små stackars dörrbalkarna ska då bära all tyngd.

För att vara säkra på att det skulle hålla, anlitades internationelle experten och professorn Mikael Hallgren för beräkningen av armeringsinnehållet runt dörrarna. Det gjorde han med hjälp av något för byggen så ovanligt som ickelinjära finita elementanalyser, vilka mest används inom forskningen annars.

– Man vet också att hållfastegenskaperna på betongen ändras under belastning, berättar Fredrik.

Betongfabriken hade inte recept på så hög hållfast betong. Därför togs det fram ett nytt recept för betongen till Ting1, som är mycket kraftigare än den i ett vanligt platsgjutet husbygge. Motsvarigheten går att hitta i broar, och samma sak med armeringen.

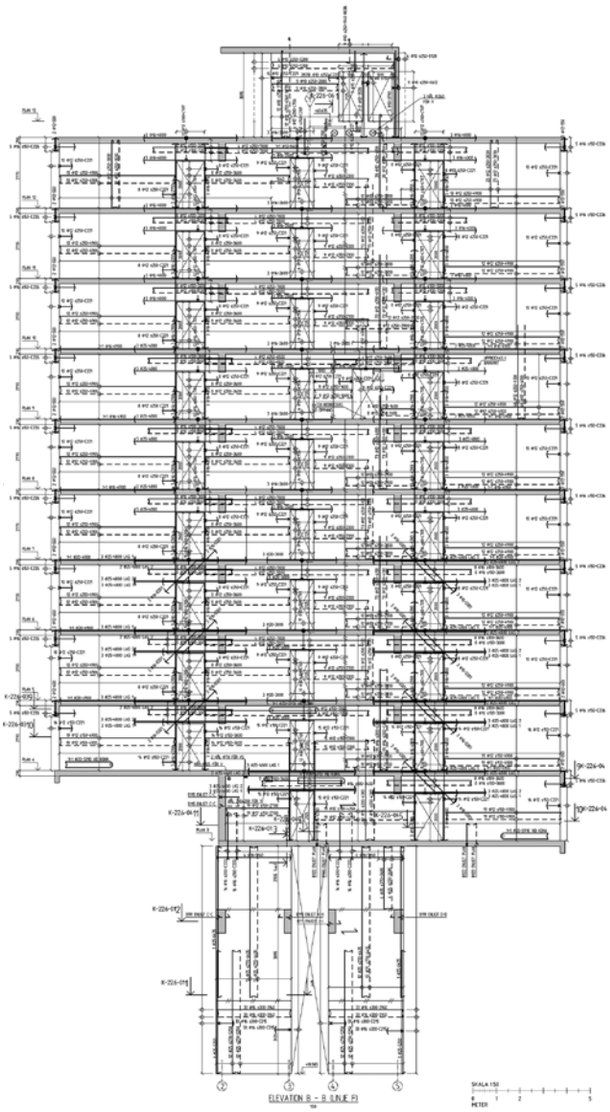

Så här ser en armeringsritning för Ting1, ut.

– Om betongen tar trycket, är det armeringsjärnen som ska klara draget. Det är mycket grov armering och tät, även i väggarna. I en knutpunkt, berättade Ante att han fick in sju millimeter betong. Bjälklagen är också hårt armerade, framför allt längst ner, förklarar Fredrik.

"Ovanligt att ha direktkontakt med byggnadsarbetaren"

Han jobbar på Tyréns kontor i Umeå, men är nere i Örnsköldsvik ungefär en gång i månaden. Han pratar dock så gott som dagligen i telefon med ovan nämnde armerare och gjutare; Ante Sundström.

– Det är också ovanligt. Det är inget annat bygge jag har haft kontakt med byggnadsarbetaren direkt, utan det brukar vara platschefen man pratar med. Men han säger att Ante kan det där mycket bättre än han själv, och det är verkligen få som är som Ante. Jag tror aldrig att jag har träffat en skickligare hantverkare och har han en ny idé är den inte likvärdig med min, utan bättre. Överhuvudtaget verkar PEAB ha ett duktigt gäng på Ting1, konstaterar Fredrik Nordin.

Och han må ju ha att jämföra med, eftersom han under den här tiden parallellt jobbat med både Kulturväven och nya Kungspassagen i Umeå. Dessutom samarbetade han också med Ante när Resecentrat i Örnsköldsvik byggdes.

– Det var också ett knepigt bygge på sitt sätt, eftersom det bara är glas som ska ta alla krafter.

"Grunden är en två meter tjock betongklump"

Fredrik menar att det är fix med alla byggen, men att det nog ändå varit lite extra med Ting1. Och början var inget undantag.

– Grunden är en väldig betongklump som är två meter tjock och nersprängd i berget. Man tror att berg är berg och stenhårt, men det är inte så enkelt. Det här visade sig vara ett svagare berg, så det var både geotekniker och bergtekniker härifrån inblandade, och petrokemiska analyser gjordes för att till slut godkänna det grundtryck berget skulle få, berättar Fredrik.

Det var dock inte slut där. Eftersom halva det befintliga Tingshuset hade källare som redan utgjorde hålrum i berget, måste grun-

den gjutas tjockare på den sidan. Sedan fick man finmejsla bort en del av kanten, eftersom den hamnat för nära källarväggen.

– När det var klart sattes grunden fast med efterspända dragstål, så när man drog åt skruvarna tryckte det ner 30 ton på varje stål. Det är väl förankrat, och dessutom står det ganska stadigt av sin egen tyngd, påpekar Fredrik.

”Balkongerna är väldigt stabila. Då är det värre med taket”

För naturligtvis har det gjorts utredningar för att få ihop statiken, som det kallas, så det inte blåser omkull och förblir stabilt trots alla påförda laster som exempelvis bokhyllor, andra möbler och folk.

– Balkongerna som sticker rakt ut, kanske kan tyckas vara ett riskmoment, men de är väldigt stabilt byggda med stålbalkar och diagonala dragstag över sidoväggarna, berättar Fredrik.

Då är det mer instabilt uppe på toppen. Taket med ventilationsutrymmen har en oregelbunden form, där alla olika delar lutar mot varandra med ett svetsat ramverk runt omkring.

– Det är instabilt, då det blir mycket mer krafter från olika håll. Dessutom ville Nicklas att innertaket i hans lägenhet längst upp, skulle följa yttertakets form. Det har det onekligen varit lite pyssel med, om jag säger så.

Fredrik tycker att det har varit ett intressant uppdrag och väldigt roligt att arbeta med herrarna Nyberg, Kai-Larsen och Wingårdh.

– De har varit sin huvudtanke trogen hela tiden. Sedan är det väl Torsten Kai-Larsen som jag har haft mest kontakt med, då han är så intresserad av konstruktioner, säger Fredrik.

Och eftersom Tyréns i Örnsköldsvik har sitt kontor i Tingshuset under Ting1, får vi väl se det som en slags kvalitetsgaranti på att Fredrik och hans kolleger gjort ett bra konstruktionsjobb.

Yttertaket med ventilationsutrymmen har en oregelbunden form där alla delar lutar mot varandra.

– Det är instabilt, då det blir mycket mer krafter från olika håll, förklarar byggnadskonstruktören Fredrik Nordin.

Balkongerna som sticker ut, kan synas som ett riskmoment, men enligt Fredrik Nordin, är de ytterst stabila.

Inte många att fika med, men utsikten kompenserar en del.

BOSSE – MED STADENS BÄSTA UTSIKT

När vi pratar befinner han sig för en gångs skull på marken. Skrattar gott åt de två rävungarna som leker i förrådet med Gullfiber. De verkar ha bosatt sig här på den livliga byggplatsen mitt i staden, och inte är de rädda för folk heller.

– Rävungar är lite speciella. De är inte lika skygga som andra djur, säger Bosse Eriksson.

”Jag får bara inte göra några misstag”

I vanliga fall befinner han sig 70 meter över marken i hytten på den stora lyftkranen. Men den går också att styra trådlöst från markplan, vilket han gör just nu.

– Det är inte någon riktigt bra lösning. Det är mycket svårare att sköta kranen här nerifrån, men jag använder det vid mindre lyft ibland.

Bosse klev upp i en kran första gången 1976, och sedan dess har han varvat arbetet i en sådan med jobbet som betongare på arbetsplatser där det inte har varit så stort tryck på kranen.

– Men med Ting1 har jag suttit i hytten i princip hela tiden. Det är exempelvis bräder, Plywood, formar och betong som ska flyttas. Det är så många som jobbar här, och alla ska servas hela tiden. Det har varit väldigt hektiskt, med jobb varje minut. Jag hann knappt gå på toa när det var som mest med stommen. Fast det är roligt också när det är mycket, för då gick dagarna väldigt fort, konstaterar Bosse.

Vad händer där uppe egentligen?
Att köra kranen från marken är mycket svårare än att styra den från hytten, berättar den här djupt koncentrerade kranföraren Bosse Eriksson.

ETT HUS VÄXER FRAM FRÅN KRANEN SETT

Det är ett väldigt ansvarfullt arbete han har med tunga och stora saker som ska flyttas, allt medan en massa människor rör sig 70 meter längre ner.

– Jag får inte göra några misstag, det får helt enkelt inte hända något.

Bosse är noggrann och på tå, men också en modig man. Han har faktiskt kört kranen, fast det har blåst 18 till 20 sekundmeter.

– Ibland har det bara varit att köra, även om det blåst alldeles för mycket. Har man hållit på och gjutit ett valv en hel dag, går det inte bara att sluta förrän det är färdigt, förklarar Bosse.

"Det går inte bara att sluta förrän det är färdiggjutet"

Blåsten tycker han är det värsta med jobbet. Det är också stor skillnad mellan hur kraftiga vindarna är. Det kan blåsa två meter per sekund på marken, men tio uppe i kranen.

– Värst är det med väggformarna som är tio meter långa och ungefär tre meter höga, säger Bosse.

Då krävs det rutin och beslutsamhet för att hantera en form som tar ordentlig vind, för att förhindra att en olycka uppstår.

Man ska aldrig se på halvfärdigt arbete, lyder en gammal sanning som verkligen gäller här.

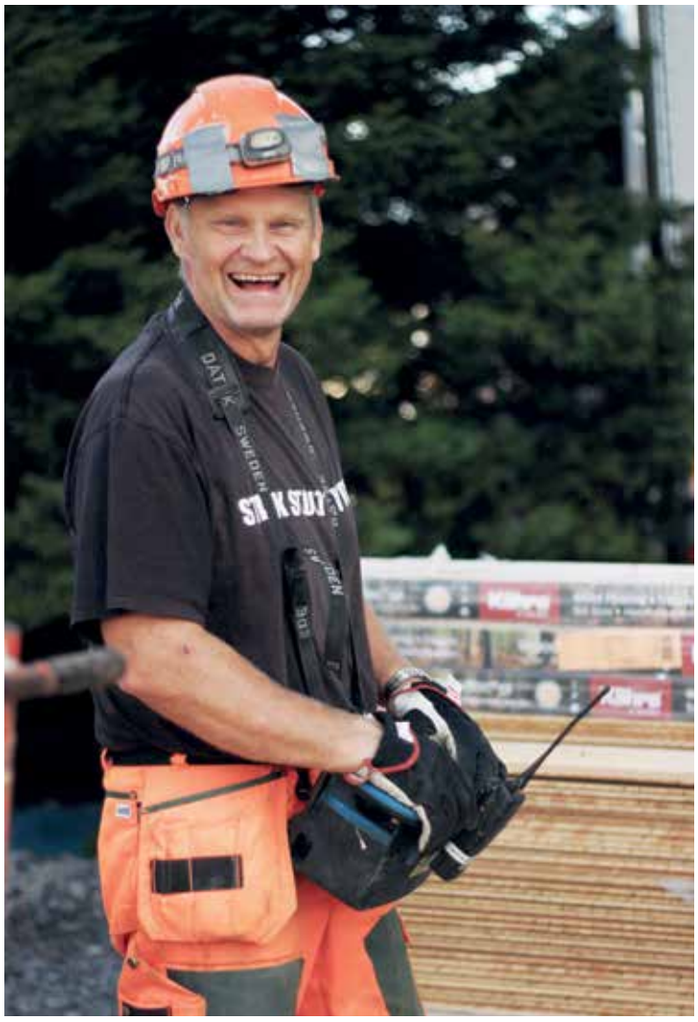

Bosse Eriksson är en mycket glad och modig kranförare som kört trots att det blåst 18 till 20 sekundmeter. Här rattar han kranen från marken.

Landgång på kranarmen.

För att undvika att lasten – vilken det än vara månde – börjar svänga, gäller det att vara i medvind så mycket som möjligt. Bosse ser inte själv flaggan som vajar stolt på bakbryggan, men han har egna vimplar som visar vindriktningen, ständig radiokontakt med den som ska ta emot lasten på marken, och en dator som visar hur högt, tung, och långt ut lasten befinner sig.

– Resten är erfarenhet, skrattar Bosse.

Han är väldigt nöjd med sin kran som är från 1980-talet, och mer stabil än de nyare.

– De är liksom mjukare, så om du har en fylld betongbasker längst ut, dyker den iväg framåt. Den här står rätt stadigt, har varm och bra hytt. Jag har det bra där uppe och när det är så här mycket göra, blir det heller aldrig tråkigt, för det är klart, jag är mycket ensam.

"De nya kranarna dyker liksom framåt när du lastat tungt"

Nu återstår att lyfta upp köksinredningarna till den översta våningen. Sedan plockas den gamla, pålitliga kranen ner den 16 september.

– Jag har tidigare jobbat mycket med vindkraftverk, och de står där det verkligen blåser. Också med broar och vattenkraftverk, men ingenting som liknar det här. Det är ett spektakulärt hus som är helt fantastiskt. Det är över huvud taget roligt att vara i byggbranschen. Tänk att kunna visa barnbarnen det här huset, och berätta att det där, det var jag med och byggde.

6 254 TON BETONG OCH DU FÅR TING1

För att nå upp till översta våningen använde man sig av Nordens största betongpump som är 56 meter hög och alldeles ny.

Alldeles sprillans ny kom Nordens största betongpump till Örnsköldsvik för att förse översta våningen med betong. För de andra våningarna räckte den befintliga pumpen till.

– Den nya är 56 meter hög, och behövdes för att nå ända upp. Det är kul att det var just här den användes för allra första gången. Sedan kommer den att åka runt till andra höga projekt i Sverige, berättar Ulf Jonsson som är fabrikschef för Swerock i Överhörnäs söder om Örnsköldsvik.

Det är han som har sett till att 6 254 ton, eller 2 606 kubikmeter betong har framställts för Ting1:s behov.

– Vi har tillverkat betongen, och sedan har andra levererat den till bygget. Cirka 434 lass med betongbil hann det bli.

Och det har inte varit vilken betong som helst som nyttjats. Till väggar och pelare i kärnan som bär upp hela konstruktionen, har en högpresterande betong använts. I övrigt en modern betong som är självkompakterande.

– Det innebär att den kryper in och fyller ut alla hålrum och tätar runt armeringen, berättar Ulf.

Förutom att konstruktionen blir säkrare, påpekar Ulf att den här typen av betong är en mer kostnadseffektiv lösning, än den som vanligtvis används i husbyggen.

– När du gjuter behöver du färre gubbar, och den stelnar snabbare. Vi har levererat varm betong som hållit 25 grader och med konsistens liknande ärtsoppa. Tio timmar efter det att man hällt den i formen, kan denna rivas. Det är helt häpnadsväckande.

En annan fördel med den självkompakterande betongen, är att det blir väldigt få ”blåsor”, om ens några.

Det finns cirka 100 grundrecept på betong som kan varieras för olika ändamål 100 gånger.

ARBETAR MED FÄRG BÅDE UTE OCH INNE

Våning elva, säger den kvinnliga rösten bakom skyddsinklädningen, vilken gör att hissen ser ut och känns mer som en trälåda än just en hiss. Här skarvspacklar Richard Johansson och Patrik Nilsson från Nybergs måleri, för att sedan fortsätta med bredspackling.

– Vi gör ett grundligt underarbete. Det är viktigt för att få till finishen på slutet, förklarar Patrik som jobbat i företaget sedan han var 18 år, vilket innebär 20 år hos Nybergs. Bygg och Måleri.

"Vi har snittat åtta dagar per våning"

Hans bror Andreas Nilsson och vuxne lärlingen Fredrik Grundberg jobbar också med huset, där de gjorde den produktionsmässiga etableringen 11 mars 2013.

– Enligt tidsplanen ska vi klara varje våning på tio dagar, men vi har legat och snittat på åtta, berättar Richard.

Han är lagbas och förutom att han målar, sitter han i planeringsmöten med PEAB.

– Det är kul med nybyggen, eftersom det händer saker hela tiden. Jag, Patrik och Andreas är självgående och har väldigt bra stämning i gruppen, men tidsschemat är väldigt tight. Vi har verkligen jobbat effektivt, annars hade vi aldrig hunnit på den här tiden, konstaterar Richard.

Det innebär att man måste hinna vissa moment varje dag, för att få flyt i torktiderna mellan behandlingarna.

Den ovanliga takhöjden har dessutom varit en tidstjuv.

– Det är 30 centimeter högre än standardhöjd, vilket har medfört att vi har varit tvungna att använda trestegsbock, istället för tvåstegsbock som brukligt. Vi har också fått sträcka oss mer än vanligt, berättar Andreas.

– Ja, en målare håller armarna ovanför huvudet 80 procent av arbetstiden, så nu sover jag med armarna rakt uppåt också, skämtar Richard.

Richard Johansson från Nybergs Bygg och Måleri är lagbas, och berättar att målarna har snittat åtta dagar per våning, mot tio planerade.

Byggnadsarbetaren Jonas Häggström är en av dem som satt fast alla keramikplattor på fasaden efter ett detaljerat schema. Den som broderat någon gång, förstår ungefär hur det ser ut för att rätt färg ska hamna på rätt plats.

På balkongen som sticker ut 3,90 meter utanför det blivande köket där målarna arbetar, står byggnadsarbetaren Jonas Häggström. Han är en av de två som monterar fast de 10 000 plattorna i åtta olika färger efter ett detaljerat schema.

– När vi började med fasaden längst ner i mitten av mars, kändes det oändligt när man tittade upp och visste att allt det där ovanför skulle bekläs. Nu tycker jag att det känns roligt att ha fått vara med på det här bygget.

60 pallar med den glaserade keramiken upptog då större delen av gården, men när vi träffas på våning elva i slutet av juni är så gott som alla på plats.

– Vi skruvar först fast svarta skenor på fasaden, och hänger sedan plattorna på dem. Byggnadsställningen är ju förankrad i fasaden, och på de fästpunkterna har vi inte kunnat hänga några plattor. Så nu när de river ställningen under semestern följer vi med våning för våning och täcker de luckorna.

– Det här är absolut roligt att ha fått varit med om, så annorlunda alltihop.

"Det kändes oändligt när man tittade upp"

Inspirerad av ett bygge i Washington kom en flagga upp på största kranens bakbrygga.

LYCKAD SPRÄNGNING PÅ INNERGÅRDEN

För att kunna förankra Ting1 på innergården till Tingshuset krävdes en del sprängning. Kan låta som ett riskabelt företag, speciellt som det samtidigt fanns folk inne i huset.

– Är man noggrann och tänker igenom före, går det bra. Förutsättningarna på innergården var också fina. Det var sprängt runt omkring tidigare, och låg skyddat.

– Då var det mer besvärligt när vi sprängde bort 150 kubikmeter berg på utsidan där parkeringsplatserna ska ligga. När det är så öppet finns det alltid risk för att tredje man kan bli inblandad, men vi spärrade av och hade vakter vid alla sprängningarna, berättar Christian Lindberg som äger Lindbergs Sprängtjänst & Pyroteknik AB.

”Berget var skrämt sedan tidigare”

Han påpekar att informera före sprängningar inom detaljplanerat område, också är väldigt viktigt.

– Vi lämnar lappar i brevlådorna om vad som ska hända, för det kan finnas vuxna, barn och hundar som blir rädda när det smäller. Vi sänder också höga, korta varningssignaler före sprängningen, och en lång signal när det är klart, berättar Christian.

På innergården borrade han väldigt tätt mellan hålen där sprängladdningarna skulle apteras, och försökte att inte få så många samverkande sprängningar.

– Berget där var lite löst och lite trasigt eftersom de tidigare sprängningarna hade

skrämt det, och ruckat på dess egenskaper. Det fanns sprickor, och det gör det alltid mer känsligt. Å andra sidan behöver du inte borra lika många hål, utan det går att knäcka ändå, säger Christian.

”Det är enda yrket där du måste ha röntgensyn”

De flesta sprängningar han utför, är just inom detaljplanerat område. Då krävs det att det finns en ansvarig sprängarbetsledare på plats, men ytterst ansvarig är sprängarbasen.

– Det är han som har tillstånd att skjuta salvan och tyvärr kan olyckor inträffa. Vi har försäkringar, men hög självrisk, så varje gång du skjuter en salva hänger ett basbelopp i luften. Det här är enda yrket där du måste vara begåvad med röntgensyn, så du kan se om det finns farliga sprickor i berget, skämtar Christian.

Hålen för sprängladdningarna klarade han med den lilla borriggen, men när åtta stycken sex meter djupa, och 89 millimeter grova hål skulle borras för förankringen till dragstagen för hela huset, var han tvungen att ta dit den stora riggen.

– Den väger 14 ton och är så hög, att den inte gick att köra in, utan man var tvungen att gräva ur vid ingången.

I de hålen den borrade, göt man sedan ner grova armeringsjärn och förspände med 30 ton, för att hålla uppe Ting1.

VÄRME OCH KYLA UR BERGETS DJUP

Håkan Tellström med borrutrustning.

24 borrhål med ett djup på 250 meter förser det ståtliga huset med kyla via ventilationen på sommaren, och värme på vintern. Det tog ungefär en och en halv månad att borra alla hålen och sedan stoppa ner kollektorslangarna med etanollösning.

– Vi har aldrig borrat så djupt tidigare, det är faktiskt det största jobb vi har gjort, säger Håkan Tellström, vd för Öviks Brunnsborrning.

Han berättar att hur djupa hål man behöver, beror på husets storlek. Branschen beräknar cirka en meter per uppvärmd kvadratmeter. En villa på 200 kvadrat behöver alltså ett hål med ett djup på cirka 200 meter, och ett hus om 400 kvadratmeter, får två sådana borrhål.

– En värmepump inomhus kopplas ihop med kollektorslangarna, och de finns i olika storlekar. Är det ett riktigt stort hus, kan det behövas flera pumpar, säger Håkan.

"Värmepumpen ger fem gånger tillbaka på tillförd effekt"

I Ting1 finns fem värmepumpar om 65 kilowatt styck.

– Med dagens effektiva värmepumpar är bergvärme en väldigt bra lösning både miljömässigt och ekonomiskt. Värmepumparna drivs med el, och betalar du en krona för den, får du ut energi för fem kronor. Den ger alltså fem gånger tillbaka på tillförd effekt. Fastigheten kommer att ha mycket låga energikostnader för både värme och kyla, sammanfattar Håkan Tellström.

Företaget har två borriggar. Varje borrstål är tre meter långt, och allt eftersom man borrar sig neråt, monteras nästa på.

– Berget där Ting1 står var lite löst på sina ställen, men det gick bra ändå. Vi borrade samtidigt som PEAB etablerade sig på byggarbetsplatsen, och det är klart, att när det är så där mitt i stan, blir det trångt. Men med sådana goda samarbetspartners var det ändå inga problem att samsas på den lilla ytan.

FIBERCEMENT HÅLLER VIKTEN NERE

Förutom de vackra, blanka, olikfärgade keramikplattorna, är det balkongerna som fångar ögat på Ting1.

De sticker lite uppkäftigt rakt ut från fasaden, istället för att stryka längs med den som brukligt. Därmed utgör de också en större påfrestning för byggnaden.

–Vi har tillsammans med bland andra byggherrarna verkligen funderat mycket, och strävat efter att få en så lätt konstruktion som möjligt, säger Bert-Ove Danielsson, projektledare och försäljare på Astral i Själevad som bland annat utför inglasningar.

Lösningen blev en tre centimeter tjock fibercementskiva som limmades fast på stålkonstruktionen.

– Sedan satte vi en brandskiva under, och på det en dekorplåt i aluminium som är lackad i samma kulör som plattorna på fasaden där den aktuella balkongen ska sitta. Vi har ett eget måleri och använde en pulverlackfärg som helt saknar lösningsmedel och därför är väldigt miljövänlig, förklarar Bert-Ove.

"De här unika balkongerna oroar jag mig verkligen inte över"

Han berättar att alla 78 balkonger är 2,59 meter breda invändigt, medan längden varierar. Den kortaste är 1,74 meter, mellanbalkongerna mäter 2, 44 och den längsta är 3,6 meter. Tre storlekar alltså, och måtten angivna inifrån.

– Den största väger omkring tre ton, och hade vi inte kommit på lösningen med fibercementskivan, hade bara betongplattan i den vägt så mycket, berättar Bert-Ove Danielsson.

Men eftersom det blev ett helt nytt koncept, krävdes många beräkningar innan man visste att konstruktionen med den betydligt tunnare skivan skulle hålla.

– Ja, är det någonting som jag inte oroar mig över, så är det de här balkongerna. Vi vände oss till ingenjörerna på Knightec som har räknat på allt runt dem. Alla balkonger har också diagonala dragstag förankrade i balkongtaket i bakkant, och i framkant i plattan. Det är de här stagen som håller upp hela balkongen, berättar Bert-Ove.

Balkongerna hänger på åtta bultar var. Fyra uppe och fyra nere. Bultarna går i sin tur in i de hylsor som gjutits in och förankrats en halv meter in i ytterväggen.

– Plåtdetaljerna har tillverkats och sedan är det PEAB som monterat ihop och satt upp balkongerna. Vi har bidragit med vår standardprodukt Veranda, och eftersom det har varit en hel del pyssel med det här, har jag jobbat mycket tillsammans med platschefen Rolf Nilsson vilket har fungerat jättebra.

Bert-Ove berättar att från balkonggolvet upp till brösthöjd sitter så kallat Lamellglas.

– Det betyder att två glas sammanfogats med seg plastlaminat. Så om glaset skulle gå sönder, kan det inte ramla ur och ner.

Ett fyra millimeter tjockt härdat glas sitter i luckorna som tar vid där lamellglaset slutar. Dessa kan skjutas sidledes, för att få öppet på såväl gavlar som front.

"De är förankrade en halv meter in i ytterväggen"

Den största balkongen väger omkring tre ton, och hade man inte kommit på lösningen med en fibercementskiva som golv istället för betong, hade den vägt dubbelt så mycket.

ÅRETS BYGGE

Färgklick i Ö-vik står p
avancerad konstruktio

VECKANS NOMINERING Tingi

"Nyberg sätte
Övik på karta

Det här kan vara en del av Örnsköldsviks stadsbild 2013. En färgstark byggnad med 43 lägenheter fördelade på tolv plan.
– Mycket arbete återstår, men vi är positiva, säger stadsarkitekten Åsa Lindberg.

Här är Nicklas

Ett steg närmare unikt husbygge

"Pippihuset" dominerar stadsbilden i Örnsköldsvik

ARKITEKTUR Häromdagen åkte jag med min bil från Sund över Varvet, då vyn över vår vackra (var vacker) stad visades för mina ögon. Den första och överskuggande, var bilden över staden, det förskräckliga Tingi. Huset totalt dominerade stadsbilden. Vår vackra kyrka försvann i skymundan i skuggan av Tingi.
Är det inte förj-ligt att kommunen har godkänt ett

Nytt

"Nu börjar det likna något"

Samarbetet med den erkände och prisade arkitekten Gert Wingårdh fortsätter för entreprenören Nicklas Nyberg. Nu tar duon, tillsammans med företrädare för Modo Hockey, Fjällräven Center till nya höjder.
– Nu börjar det likna något. Ska vi göra Ö-vik till en riktig stad måste vi fortsätta på den inslagna vägen. Ju högre hus desto mera stad, säger Nicklas.

FJÄLLRÄVEN

EXPRESSEN SVERIGE

Legohuset delar Ö-vik

Svenska städer skjuter i höjden – här är den nya byggnaden som får folk att jubla och rasa

Vill ha höghus i staden

ÖRNSKÖLDSVIK Det spektakulära byggat Tingi väcker känslor. Men från politiskt håll talas det om succé.
Önskemålet är ännu fler stora byggprojekt

"Någonting jag länge ansett att vi behöver i den här

Han vill stoppa bygget

■ Per Sundin (KD) kritisk ■ "Man förgriper sig på tingshuset"

Nytt norrländskt landmärke inflyttningsklart i oktober

Nicklas Nyberg: Det är hans sätt att se på

Nyberg vill bygga Ö-viks häftigaste hus

Gymnastik i morgonsol

Tema: Örnsköldsvik

Höga mål för Tingshuset – får tio nya våningar

drömkå

Lördag 5 oktober 2013

flyttar in i Ting1

måste man förlora ett slag

ÖRNSKÖLDSVIK Efter en vecka på taket till Ting1 fick flaggstången ta helikopter ner till marken. Nicklas Nyberg: "Den

I går morse svepte en helikopter in över Ö-vik, krokade fast sig i flaggstången på taket till snart klara Ting1 – och for i väg med den. Flaggstången sattes upp för

– Den passar inte in p set och det var helt oc let mitt fel att sätta up berättar byggherren N Nyberg.

Det måste ha kost del?

allehanda.se

Följ bygget live

http://allehanda.se/mer/webbkameror/ting1

Den sista oktober nästa år blir det inflyttning för de första hyresgästerna i Ting1. På måndag kommer våning 7 av 13 att gjutas.

på femte vånings

helt fantastiskt spännande – och lite overkli

ÖRNSKÖLDSVIK/ENERGI & MILJÖ & HÅLLBART BYGGANDE

landmärke för Örnsköldsvik

– Gert Wingårdh ville spinna vidare på den konstnärliga och norrländska prägeln åk vidareutvecklade uttryckssätten radikalt, där husets åtta kulörer representerar hela stadens färger. Allt smäller ihop med ett mycket gott resultat, tillsammans har vi verkligen lyckats skapa något unikt för Örnsköldsvik och regionen. Det är helt enkelt en spektakulär byggnad av modern karaktär, konstaterar Nicklas Nyberg.

Ny form av boende

Huset består av 51 bostadsrätter och 76 balkonger. Varannan lägenhet har allså mer än en balkong, vilket också är unikt i Örnsköldsvik. Balkongerna är inglasade och ovegetbundet uppfoda fle att skapa effekt. Många har havsutsikt.

– Trots att vi valt sten glasytor och mycket fönster så är huset energisnålt. Vi ville framförallt ta vara på den fantastiska utsikten som är en upplevelse i sig. Med rätt byggteknik har vi ändå lyckats få ner energidegdegen i huset, som är extra isolerat och uppvärms med begvärme, informerar Nicklas Nyberg.

Det nya husets närmaste grannar är en kyrka, badhus och två gallerior i centrala Örnsköldsvik. Fakturan är att det finns tre gallerior inom några minuter från bostadshuset, som också kommer att finnes med utoplatser och stora gräsytor. Nicklas Nyberg anser att hela konceptet är banbrytande och samhällsutvecklande med en ny form av boende mitt i stadskärnan. Ett koncept som borde kunna skapa flera liknande projekt i övriga landet.

Komplicerad konstruktion

Tingshuset uppfördes redan 1967. Ting1 byggs på flerbostadshuset på innergården vilket betyder att byggnaderna blir två separata objekt med olika fagfleter. Konstruktionen av det elva våningar höga bostadshuset är ytterst komplicerad, men allt har gått enligt planerna.

– Detta är troligtvis en av Sveriges mest komplicerade konstruktioner, berättar Nicklas Nyberg, som slutligen också berättar att huset kommer att vara inflyttningsklart till senhösten i

Stort intresse för tingshusbygget

ÖRNSKÖLDSVIK **Bygget är så spännande det att till och med platschefen måste samla sig för att ge en rapport.**

– Jag deltar med skräckblandad förtjusning, säger Rolf Nilsson på Peab.

Han tillägger att Ting1 uppförs enligt planerna.

Det går ganska ruskt undan nu med det spektakulära bygget mitt i Örnsköldsvik. Nå kan själva hänga med i evärgarna genom att gå in på Allehanda.se.

Det är inte bara i den här tidningen man har kunnat läsa om projektet.

Nicklas Nyberg, som driver projektet, uppskattar att ungefär 15 nyhets- och branschtidningar skrivit om det.

– Om inte så länge är det en utländsk tidningsom vill göra ett reportage härifrån, berättar Nyberg. Det känns jättroligt att det är så stort intresse.

Vad är de intressanta av?

– Det är först och främst storleken och själva konstruktionslösningen. De frågar också om hur idén kommit, och hur det är möjligt att bygga på det här viset.

Nicklas Nyberg tycker också att det är ett intressant bygge.

– Ganska fantastiskt att vi har en grund som är 8x8 meter – och att själva huset, när vi kommer ovanför tingsbyggnaden, kommer att bli 22x22 meter.

Nyberg förutsätter:

– Det är elva våningar som kommer att sticka upp på det viset. Det ska vissa vara det mest komplicerade bygget hittills. För bostadshus. I hela Sverige. Som exempel kan jag säga att det gått är sju gånger mer armering är normalt för ett hus i den här storleken.

– Det finns bara ett enda likadant hus i hela världen. I Toronto i Kanada. Dit måste jag åka någon gång.

Hur går försäljningen av lägenheter?

– Bra. Vi har sålt alla, utom några stycken som vi behåller tills vidare. Nir det gäller fasaden är plattorna med åtta olika kulörer beställda. Det kommer att bli snyggt när de monteras efter det system vi bestämt.

Enligt platschefen Rolf Nilsson är det svåraste att få det stora huset att stå rakt – på ett sätt som det.

– Jag har varit i byggbranschen i 40 år, och jag har aldrig varit med om något liknande projekt. Det kommer jag inte att få uppleva i framtiden heller.

HASSE TAVER

AKTUELLA PROJEKT

Kreativt eller fult? Kommentarer om Ting1

Gårdagens insändare om Ting1 gav upphov till många kommentarer på allehanda.se och på vår Facebooksida. Här är ett urval:

■ Jocke
"Tycker så behövs det varken kunskap eller kapital för att sitta och grälla. Dock för att vara en innovatör och förädla vårsen finns stad som byggherren Niclas Nyberg har sjort i flera bemärkelser så kräva dock både kunskap och kapital."

■ Olsjarv
"Jag tycker huset är jättesnyggt och snarare ger en vackrare bild av Örnsköldsviks "skyline"! [...] Min åsikt är i alla fall att huset står på rätt ställe och har ett fantastiskt utsnende. [...]"

■ Bredbybo
"Det är ju inget nytt... Ö-vik har ju redan tänna [illegible]

"Pippilhuset" dominerar stadsbilden i Örnsköldsvik

OA i går:

stadsbilden, men vi behöver kanske nåt som matchar den sista ekonomin, så då passar ju fula storyttrygen bara fint."

■ Göran
"Ting1 är kaffigt och tillför Ö-vik något nytt. Härligt med utveckling. Fler Pippilhus till Ö-vik. Varför inte uppe vid Folkets Park?"

■ Oscarsmorsa
"Det är ju underbart med färg och leve! Jag blir glad varje gång jag åker förbi "The Ting" på väg till mitt jobb. Länge leve modiga arkitekter som något tänka utanför kasten."

■ HighCoast
"Jag har en affär direkt på en Stockholmsgata som vid ett besök här utryckte stor förvåning över att stadens beslutsfattare kunde tillåta ett så otroligt fult bygge mitt i den i övrigt fina staden. Han sågade designen (dess med fuktskiljarna. [...]) Personligen kan jag tycka att bygget som sådant är lite slaj och att det är bra att det satsas i Ö-vik, men jag tycker samtidigt att designen är rätligt ful och att den inte alls passar in i den övriga stadsbilden. [...]"

■ Jowen2
"Fackert? Nej inte i mina ögon. Nytänkande? Kanske idag men vad säger vi om det om 10 år... Men som vill bo där frågar jag mig? Obegripligt..."

■ Gramse
"Jag älskar den här färgsammansättningen som är så fascinerande [...] Mitt utvecklingsråd är att kommer alltid att vara en helt naturlig del, och även byggnader som på sätget vis utmärker sig är en del av den processen. [...]"

■ Jan Ehlin
"Fackert, smakfullt färgglatt. En kaxig symbol för en stad som vill å sägar och som jag är stolt över."

■ Charlotte Nordin
"Jag säger bar fränt som helst! Kul med ett landmärke med färg och färre och att det sägas på lite nya sätet i vår stad. Men det är inte tänkt att göra Ö-vikbor nöjda. Alltid är det något som går att vara missnöjd över."

■ Jörgen Sveden
"Det var fint som det var" "och så fult" " här i Ö-vik vi i ständ för förändring" om Jenäs Domus kunde tippas i gallarvian igen... det var samma grälll när Arkos byggdes och se så bra det blev, nu finns det fä som inte har sulit på den trappen och allt glass."

■ Tomas Eriksson
Någon har varit kreative och så också att kommunen sä-

Mer på nätet

Se fler kommentarer p allehanda.se/sjonyheter endetthitochdebatt

äder ska sväva över rättvisan

Spektakulärt bygge väcker få reaktioner

ÖRNSKÖLDSVIK **Det spektakulära byggprojekt vid tingshuset i Örnsköldsvik som är i startgroparna har inte väckt några häftiga reaktioner.**

Detaljplanen som varit på remiss har bara fått svar från kommunens förvaltningar och andra offentliga instanser.

Nu är det snart dags för utställning och ytterligare chans att yttra sig om förslaget.

Det är sammanlagt nio instanser som tagit chansen att yttra sig, däribland Övik Energi, Trafikverket och räddningstjänsten. Några större invändningar handlar det inte om.

Vanligtvis inkommer inte allmänheten med särskilt många yttranden inför byggprojekt livet om man som medborgare har rätt till detta.

– Vi hade kanske förväntat oss några reaktioner från allmänheten med tanke på att det är ett gamska speciellt projekt, säger Martin Wernersson, handläggare vid samhällsbyggnadsförvaltningen.

Nicklas Nyberg som ligger bakom projektet har tidigare sagt att det ska bli "Örnsköldviks häftigaste hus" och det är den berömde arkitekten Gert Wingårdh som ligger bakom utformningen.

Ovanpå det gamla tingshuset ska ett tolv våningar högt hus byggas. 45 bostadsrätter kommer att stå klara våren 2013 om allt går enligt planerna.

Huset kommer att vara 10 våningar högt och innymma 45 lägenheter. Själva huset ryms inom tingshusets omkrets där höghuset inte tar mer plats på bredden än vad tingshuset gör i dag. Fastigheten kommer byggas från innergården.

Till slutet av sommaren kommer kommunen att anordna en utställning för detaljplanen innan den diskuteras av politikerna i samhällsbyggnadsnämnden.

Man kommer att ställa ut planerna i kommunhuset och något ytterligare plats, förmodligen bibliotek. Planerna kommer också att finnas tillgängliga på internet.

Beslut väntas i slutet av hösten, därefter kan bygglov sökas och byggnationen av det som ska bli stadens häftigaste hus inledas.

JENS LUNDBERG
jens.lundberg@allehanda.se
0660-29 55 54

Nyberg vill bygga Ö-viks häftigaste hus

Ett steg närmare unikt husbygge

OA 16/10 2010 och 12 maj 2011

Så här kan pilbyggnaden på tingshuset komma att se ut om Nicklas Nyberg och arkitekten Gerth Wingård får som de vill.

FOTOMONTAGE: GERT WINGÅRDH

Djupa hål – för värme och kyla

hål på vardera 250 meter. Det här är vårt hittills största kt, säger Håkan Tällström viks Brunnsborning.

Borgarna är enligt tjänstemännen miljövänligt och ger ett uppvärmningsalternativ. Har djupa borrhålen skall vara utgjorts av stickelhuset på fastigheten och 250 meter är i det hår avsenedet rekord för Håkan Tällström.

– Vi tar hand om hela arbetet på utsidan av huset. Borrning, montering av kollektorslang, grävning from till fastigheten och anslutning genom vägg. Sedan tar VVS-ansvarsmen vid.

Varje hål har en diameter på 140 mil. [illegible]

Rörliga bilder

Stadsträdgårdsmästare Elisabeth Strand Hübinette börjar uteplatsen med röd stenkross som ska associera till Höga kustens stränder, där den röda Rapakivigranit finns. Det svarta står för grågraniten, och det vita är då havet.

– I alla våra rondeller börjar jag också med rött och slutar med svart, berättar Elisabeth.

Malus 'John Downie' (Prydnadsäpple)

Prunus avium (Körsbär)

Rosa rugosa 'Louise Bugnet'

Spiraea betulifolia 'Tor'

ETT FÄRGSTARKT HUS BEHÖVER LUGNA VÄXTER

I de tre betonglådorna som är fem gånger fem meter vardera, ska det blomma från tidig vår till sen höst. Grundtanken är att de också ska kläs in med keramikplattor i samma kulörer som balkongerna.

– Det ska ge en illusion av att de runnit ner och kommer utmed slänten. Eftersom huset är så stort, krävs det stora planteringslådor, förklarar stadsträdgårdsmästare Elisabeth Strand Hübinette som planerat all växtlighet kring Ting1.

Hon berättar att lådorna kommer att ha var sin nyans av tre kulörer från huset, men inte grönt.

– Sedan är de fyllda med väldigt lugna växter, eftersom huset är så färgstarkt. Ett undantag finns dock, och det är en gul- och rödrandig tulpan som heter Stresa. Den kommer att finnas i alla tre lådorna, annars är olika växter planterade i olika lådor.

I lådan närmast entrén börjar året med gul krokus, och fortsätter med tulpanen.

– Efter det kommer en geranium, ”Rozanne”, som är blå. Här sitter också solitärer av vita riddarsporren ”Galahad”. Alla lådor innehåller fyra växter var, för det ska hända någonting hela tiden, förklarar Elisabeth Strand Hübinette.

Lådan i mitten börjar året med en vårstjärna som är lite blå-vit. Sedan följer då tulpanen Stresa, som för övrigt också finns i en av stadens rondeller.

Nästa växt att visa sig är en funkia som är rätt grön med limefärg i bladen. Den heter Guacamole. Violruta är solitär här.

– Den fjärde växten i varje låda är hög, och lite dignande. Allt som blommar under sommaren kommer att gå i blått och vitt, för att inte konkurrera med huset, berättar Elisabeth.

I den tredje lådan låter hon året börja med en vit och lila krokus, så kommer tulpanen, därefter en stor blå nepeta, ”Six Hills Gigant”, och solitären är en vit två meter hög jättevädd.

– Blommorna och dess färger är till för de boende när de tittar ner, medan de på gatan kommer att se blomlådorna som skulpturer, förklarar Elisabeth Strand Hübinette.

Hon säger att tredje veckan i maj kommer att vara den absolut vackraste. Då blommar antagligen tulpanen ”Stresa”, liksom äppelträden ”John Downie” utmed Lasarettsgatan och körsbärsträden på sidan som vetter mot Pingstkyrkan.

– Träden gör att det blir lite mer privat. Vi har också en liten buskplantering i slänten mot Fabriksgatan med spirean ”Tor” som får jättefina höstfärger. Utmed kanten på andra sidan garaget finns även en rosplantering som blommar i vitt.

I gräsmattan har man dessutom satt stora ringar med blåstjärna.

– Den kommer att sprida sig, så snart är hela gräsmattan blå, säger Elisabeth.

Hon förklarar att hon är minimalistisk som person, som hellre ser stora, lugna ytor än det motsatta.

Elisabeth är också väldigt glad över att Nicklas och Torsten följt hennes förslag, eftersom det bildar en helhet med resten av stadsmiljön. Ett exempel är uteplatsen. Där ligger röd, vit och svart bergkross runt skifferplattorna som utgör själva uteplatsen.

– Den ska associera till Höga kustens stränder, där du har rapakivigranit som är röd, det svarta står för grågraniten, och det vita är då havet. I alla våra rondeller finns också rött och svart.

Tulipa 'Stresa'

Geranium 'Rozanne'

Delphinium 'Galahad'

Chinodoxa luciliae

Hosta 'Guacamole'

Thalictrum delavayi

Nepeta 'Six Hills Gigant'

Cephalaria gigantea

INVIGNING 25 OKTOBER 2013

Japp, vi klarade det. 850 dagar efter det att Nyberg Kai och Wingårdh AB bildades, invigs Ting1 och det kan inte vara annat än tummen upp.

Dagen till ära iklädd frack hälsade Nicklas Nyberg de 500 besökarna välkomna till invigningen av Ting1. Sedan berättade han och den andre byggherren Torsten Kai-Larsen i sketchform, hur det gick till när de blev kompanjoner en sen kväll 2010.

Nicklas hade då klartecken att få köpa Tingshuset, och Torsten Kai-Larsen hakade på direkt. Eftersom han jobbat med Gert Wingårdh tidigare, var han säker på att han skulle älska projektet.

– Men klarar han av såna här grejer? Man har ju hört talas om honom, och sett en del kluriga grejer, förstås. Ring honom nu, berättade Nicklas att han sa, och rev ner applåder.

Sedan var det just Gert Wingårdh som intog scenen. Han berättade och visade med modeller om sin idé att liksom hälla ner huset i det lilla hålet, som innergården utgjorde.

Han ville dock inte ha fasaden i betong, som på Tingshuset, utan glaserad keramik.

– Det är en teknik som användes i staden Uhr i Babylon, så vi vet att det kommer att hålla i 4 000 år åtminstone.

Gert Wingårdh påpekade också att det är ett väldigt socialt hus, eftersom man ser varandras balkonger åt flera håll.

Byggherrarna Torsten Kai-Larsen och Nicklas Nyberg visade och berättade hur det gick till den där kvällen 2010 när Torsten beslöt sig för att gå med i projektet.

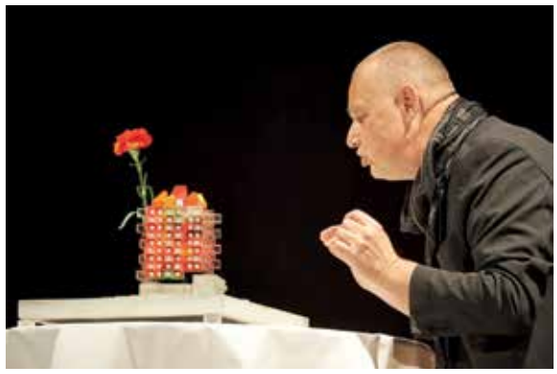

Arkitekten Gert Wingårdh visade hur Ting1 och Tingshuset inte är sammanbyggda, men touchar varandra med en lätt kyss.

PEAB:s vd Jesper Göransson tackade för att man fått uppdraget, men tackade speciellt platschefen Rolf Nilsson och arbetsledaren Diana Palm för väl utfört arbete.

Anders Bagge hade fått magsjuka och låg hemma, men elever och lärare från hans utbildning "Dreamhill Music Academy" tog vid och underhöll.

Kommunalrådet Elvy Söderström har bara positiva saker att säga om byggherrarna och kommunens egen personal som gjort det möjligt att bygga ett så ovanligt hus.

– Både Torsten och Nicklas har lägenheter i huset. Nicklas som redan har ett jättefint hus och var tveksam att flytta därifrån, övertalade jag med att säga att vi skulle bygga en villa åt honom här längst upp, sade Wingårdh och viftade med handen över toppen på husmodellen.

Därefter var det dags för PEAB:s nytillträdde vd Jesper Göransson att tala. Han berättade att de bygger ungefär 7 000 bostäder per år, men att Ting1 varit ett unikt projekt såväl arkitektoniskt som konstruktionsmässigt.

– Jag vill tacka två drivna entreprenörer för att vi fick det här uppdraget. Jag vill också tacka Örnsköldsviks kommun som förstått att bostäder är väldigt viktigt för att få tillväxt i en ort. Jag är jättestolt över de som arbetat med projektet, och ett stort tack till platschef Rolf Nilsson och arbetsledare Diana Palm.

Sedan fick Nicklas blommor från Anders Bagge, som egentligen skulle ha deltagit men blivit sjuk. Istället bjöd hans elever och lärare från Dreamhill Music Academy som ligger i Nicklas lokaler, på specialskriven fyndig Ting1-text till melodin ”34:an”.

Kommunalrådet Elvy Söderström var den enda kvinnliga talaren denna dag, och hon påpekade att det bara var 900 dagar sedan Nicklas fick sin idé om att bygga på Tingshuset när han satt i en tågkupé i Alperna och hade tid att tänka. Och att det var 850 dagar sedan som Nicklas och Torsten blev kompanjoner.

– Jag har beundrat och förundrats över denna energi som gjort att vi fått ett hus som inte bara sticker ut, utan också sticker upp. Jag tycker att Gert Wingårdh har lyckats fånga Nicklas och Torstens lust på ett fantastiskt sätt, och det med en tavla som förebild. Jag är också jättestolt över alla möjliggörare som arbetar inom kommunen, sade Elvy Söderström.

Hon påpekade att ett hus som Ting1 är en stark symbol för framtiden och överlämnade ett träd i present.

– Tack för att ni finns, och för att ni finns just på denna plats på jorden.

Efter det var det dags för Västernorrlands läns landshövding Bo Källstrand, att ge sin och Länsstyrelsens syn på projektet.

– Det har varit roligt från första stund, och även om Ting1 är mest synligt i Örnsköldsvik, är det en inspiration för hela länet.

Han liknade det sedan vid ett fyrtorn i Världsarvets skärgård och berättade därefter om hur han som ny på posten reste runt i länet.

– Överallt fick jag höra om saker som inte var bra, och att någon måste göra något åt det. Men när jag kom till Örnsköldsvik var det enda jag hörde hur bra det var, och vad man planerade att göra, sade Bo Källstrand.

Han berättade också om en resa till den stad i Sverige som växte mest, och som också var den stad som byggde flest bostäder i landet visade det sig.

– Alla kommuner i länet rapporterar att de har brist på bostäder i centrum. Så det är bara att gratulera er som köpt lägenhet i Ting1. Ett hus som kanske inte slår andra i höjd, men i att sticka ut. Jag vet hur intresserad du har varit av att köpa Y:et vid Midlanda men här Nicklas, har du skapat ditt eget Y med råge.

– Det är bara att gratulera dig, Torsten, Gert och kommunen. Jag hoppas att det kommer många nya, vilda idéer också i framtiden.

Sedan ropades en av Tingshusets arkitekter, Dick Sjöberg, upp på scenen där han möttes av rungande applåder. Han var inte inbjuden till invigningen av det egna huset 1967. Men nu hade byggherrarna bjudit upp honom till denna. Något han var mycket glad över.

Sist ut i talarparaden var civil- och bostadsminister Stefan Attefall som tyckte det var fantastiskt roligt att vara där.

– Det är en förmån att få inviga något som folk tycker om, och *tycker* om. Vare sig man ska till Pingstkyrkan eller Gallerian, kommer man att ange Ting1 som landmärke. Och man kommer att prata om det i kön på ICA och i kön på Max.

Stefan Attefall påpekade att det primära ändå är att det löser människans djupa behov av bostad.

– Mycket snart kommer huset att fyllas med människor. Att flytta in i något nytt är stort, att flytta in i något som inte ser ut som något annat, är större.

Han berättade att Sverige byggt alldeles för lite. Bara hälften per capita, mot behovet. Ministern tyckte också att den så kallade planprocessen är ruskigt lång och krånglig idag.

– Men det går tydligen att göra det snabbare om man har drivkraft. 900 dagar från idé till invigning, är racerfart. Jag pratade med en

Landshövding Bo Källstrand gratulerade dem som köpt en lägenhet i Ting1.

Civil- och bostadsminister Stefan Attefall konstaterade att 900 dagar från idé till invigning är racerfart.

Nicklas Nyberg och Torsten Kai-Larsen hälsade en av Tingshusets arkitekter, Dick Sjöberg, speciellt välkommen. Han fick ingen biljett till invigningen av det egna huset 1967, men dessa byggherrar skickade en flygbiljett.

Omkring 500 personer fyllde Pingstkyrkans stora sal under invigningstalen.

fastighetsägare i Stockholm, som det hade tagit tolv år och 60 olika förslag för att få bygga. Så det är bara att gratulera kommunen som varit tillmötesgående och som stått bakom när det blåst om än inte storm, så kuling.

– Man ska inte underskatta vad såna här satsningar betyder för en kommun. Den kan få folk både att stanna kvar och flytta hit, konstaterade bostadsministern och gick sedan ut för att officiellt inviga Ting1.

Och naturligtvis var det inget band som skulle klippas. Det hade varit alldeles för traditionellt för Nyberg Kai & Wingårdh AB. Nej, ministern klippte istället av de snören som höll jättestora knippen med 500 ballonger på plats.

Ballongknippen i samma färger som huset svävade sedan vackert på rad ut över Örnsköldsvik, vars invånare aldrig hade sett något liknande.

Många oh, och åh, hördes från åskådarskaran och en yngling som självrannsakande sade:

– Och vad har jag gjort de senaste 900 dagarna?

Sannolikheten att civil- och bostadsminister Stefan Attefall tidigare invigt en byggnad genom att släppa iväg 500 ballonger upp i det blå, är liten.

Det var stundtals trängsel på de rymliga balkongerna, när alla ville kolla utsikten.

Kommunalrådet Elvy Söderström såg sig också omkring och lät sig imponeras och inspireras.

Många ville byta ett ord med landshövding Bo Källstrand.

Efter det att lägenheter i olika storlekar på olika våningar visats, bjöds det på bubbel och fantastiska snittar för speciellt inbjudna. Här sågs såväl landshövding Bo Källstrand som civil- och bostadsminister Stefan Attefall låta sig väl smaka.

Vi fångade några andra vimlare för att höra vad de tyckte om lägenheterna i Ting1.

Anna-Britta Åkerlind, Cecilia Lideskog och **Marie Pettersson**, säger att det var ren nyfikenhet som tog dem till invigningen och visningen av Ting1.

– Jag blev väldigt förtjust i ettan. Den kändes väldigt rymlig, och var liksom så lagom, säger Anna-Britta.

– Jag var överraskad av att utsikten över stan var så fin och man ser ju faktiskt havet även från balkonger som vetter åt ett annat håll.

– Det är fantastiskt, ja magiskt, att få ett sådant arkitektoniskt mästerverk i en så liten stad som Örnsköldsvik, tycker Cecilia.

– För min del tyckte jag trean var bäst, kommenterar Marie.

Marina Öberg och **Viveca Westin** gjorde sällskap.

– Det var svårt att föreställa sig hur det skulle se ut inne, men det var fräscht, jättefint och väl genomtänkt. Jag och Viveca blev mest förtjusta i en trea som låg mot vattnet och hade kök och vardagsrum i ett. Väldigt stilrent, sammanfattar Marina.

Kommunens **näringslivschef Peter Juneblad** hittar vi också i vimlet.

– Jag har faktiskt varit och tittat på en lägenhet i Ting1 tidigare, men det känns lite för tidigt att flytta från Umeå. Vi har fyra barn och nu börjar de flytta ut, så vi får se om några år.

– Det är en fantastisk boendemiljö i Örnsköldsvik och att som Ting1 lyckas bygga modernt, men ändå inbjudande, är viktigt. Jag tycker huset är som en känsla, och känslan runt vårt boende är bland det som är djupast rotat hos oss.

– Sedan vet vi att bostäder generellt drar folk till kommunen, och det finns också ett behov av exklusiva bostäder. Vi ser att många av dem som flyttar in i Ting1 är villasäljare och då får vi en öppning för unga familjer på villamarknaden, vilket är väldigt bra, konstaterar Peter.

Ivar och **Lena Svensson** har själva varit i byggbranschen.

– Det är ett fantastiskt hus och enormt intressant att man uppfört en kulturbyggnad med historik från tings- och rättsväsendet. Jag jämför det med en ledlampa. När man sätter i sockeln lyser den. Det är samma här med den åtta gånger åtta meter stora betongpelaren som satts ner på innergården. Hela huset är energi. Sedan är det också fantastiskt att det finns en entreprenör som Nicklas i stan som vågar, säger Ivar.

– Man får ett annat perspektiv när man går in och ser hela Örnsköldsvik från lägenheterna. Jag tyckte ettan mot norr var jättefin. Enda felet var att det fanns för lite garderober. Jag blev också glad över att porten blivit kvar och satts upp som konstverk, säger Lena.

– Ja, jag kommer alltid att älska det där huset, sammanfattar Ivar.

Anders Nyberg, är Nicklas pappa.

– Det är ett fantastiskt hus och enormt roligt projekt. Det har verkligen inte tummats på någonting. Om man levt ett entreprenörsliv och alltid strävat efter kvalitet, då är detta kvittot.

Ja, vad ska man annars ha till frack än sin egen bygghjälm? En road Gert Wingårdh förevigar när sista handen läggs vid frackens passform.

– Dessutom är ju utsikten fantastisk. Du ser hoppbacken, E4:an, vattnet och centrum. Jag och min fru Ella-Greta har själva köpt en fyra och en trea. Vi ska bo i fyran och hyra ut trean, eftersom man i den här föreningen får hyra ut i andra hand och slipper ljuga och hålla på. Jag försöker också hjälpa till där jag kan. Häromdagen var jag med och grävde ner 15 000 lökar i olika lager för att det ska blomma i omgångar från tidig vår till sen höst, berättar Anders.

Klockan 17.00 var allmänheten inbjuden, och kön ringlar lång, när det är omkring 250 invånare som vill se vad som döljer sig bakom den färgstarka fasaden.

TING1 – EN SANNSAGA ELLER
HUR GÖRA NÅGOT STORT AV SMÅ NÄRA TING

1

2

3

4

Melodi 34:an **Text** Nils-Gunnar Nilsson

1. Uti[1] i Nicklas Nybergs[2] hjärna
väcktes tanken visionärt,
om ett hus[3] i staden kärna,
nånting helt spektakulärt.
Och Kai-Larsen[4] ställde gärna
upp på att det nog var värt,[5]
att kontakta erkänd stjärna[6]
av kalibern[7] Wingårdhs Gert.

Refr.
Sen så var det dags att börja strida.
Trion[8], den gick på med fart och fläkt.
För det gällde ju att smida,
innan elden blivit släckt.
Man fick fäste för sitt budskap uti varje samrådsgrupp.
Nu var det slut på gamla tider.[9]
Det var dags att bygga[10] mot himlen upp.

2. Så man borrade[11] och sprängde[12]
för att köld och värme få.
Och den stora kranen[13] svängde
med den svenska flaggan på.
Huset[14] hastigt uppåt trängde
ur det gamla och det grå,
medan folk förundrat blängde[15]
mot var svindlande nivå.

Refr.
Ja, här släpptes nya tankar[16] fria.
Detta, det var inget annat likt.
Ingen grå[17] och trist kopia.
Nej, det mesta var unikt.
Det var världsklass på projektet i varteviga moment.
Man kunde ana nya tider.
Det var knappt man fattade[18] vad som hänt.

15

14

13

12

11

10

5

6

7

8

9

3. Det krävs klöver[19] liksom ruter
för att satsa gång på gång.
Och det hedrar den som gjuter[20]
sina drömmar i betong.
Nu när byggnadstiden slut är,
kan vi brista ut i sång.
Och som hyresgäst[21] man njuter
på sin glasade balkong.

Refr.
För nu är det slut på väntans tider.[22]
Det har blivit dags att flytta in.
Goda utsikter[23] sig sprider,
ja, dom bästa någonsin.[24]
Och bland alla som har hittat hem i detta sagoslott,[25]
kan man nu samstämt konstatera,
att det allra bästa[26], det duger gott.

4. Nu står huset[27] där framför er.
Dess profil är magnifik.
I Bengt Lindströmska[28] kulörer
på glaserad keramik.[29]
Det som samhällsdebattörer
blåste upp i ren panik,
blev ett verk av kreatörer,[30]
en symbol för Örnsköldsvik.

Refr.
Så nu är det dags för oss att trivas.
Huset[31] står nu färdigt på sin plats.
Ny historia ska skrivas
och mot framtiden tas sats.
Ja, det är för väl, att stora "dårar"[32] ofta har sånt sting.
Nu står det klart att allt är möjligt,
när man gör av små nära ting.

Fotnot: Detta bildspel med för tillfället specialskriven text, framfördes under invigningen.

SCHEMALAGD INFLYTTNING FÖR NÖJDA BOSTADSKÖPARE

Eva Eriksson är mest förtjust över ljuset i deras lägenhet på sjätte våningen.

Det var snabba puckar när **Lars och Eva Eriksson** bestämde sig för att köpa en lägenhet i Ting1.

– Vi var på ett informationsmöte och fick veta att det var först till kvarn som gällde. Att man fick lämna tre önskemål och att det skulle bli lottdragning dagen efter. Jag sa till frugan att om vi lyfter på ändan och går utan att teckna oss, kommer vi aldrig att få någon lägenhet, berättar Lars, samtidigt som han ställer in ännu ett litet bord i hissen.

Uppe i fyran på sjätte våningen dirigerar hustrun Eva flyttkarlarna, och den första möbel som bärs in är dubbelsängen. De ska sova här i natt.

– Allt har gått väldigt fort. Av de tre önskemål vi lämnade var den här fyran faktiskt vårt sista alternativ, men det blev det bästa, säger Eva och slår ut med armen över det stora, ljusa, vardagsrummet.

Och det är just för ljuset och fasaden, som man valt att köpa här.

– Lägenheterna i sig är väl inte märkvärdigare än andra, men två balkonger och stora fönster, gör att det är ett fantastiskt ljus i alla rum.

Eva berättar att det har varit en flera år lång process att flytta från villan i Domsjö till lägenhet, och att de faktiskt inte visste att Ting1 skulle byggas förrän Nicklas ringde Lars och tyckte att vi skulle komma på informationsmötet.

– Vi lade ut villan i april, och den var såld nio dagar senare. Men vi hade tur och fick bo kvar tills det var dags att flytta in här.

Paret har gjort om fyran till en trea genom att slå ut väggen mellan två mindre rum där TV:n kommer att stå och en dyscha för gäster. De har också ersatt väggen som skilde köksdelen från vardagsrummet med en köksö.

– Det blev ännu ljusare så, säger Eva förnöjt.

Mikael Östman och en mindre samarbetsvillig madrass.

Eftersom det inte bor några barn i Ting1, är **Mikaela Brandberg** med sina 27 år yngst i huset. Hon och sambon **Mikael Östman** är i full färd med att flytta in i sin fyra på fjärde våningen.

– Alla undrar varför vi inte köper hus istället, men vi går mot strömmen. Vi vill bo mitt i stan och har köpt ett läge som är klockrent, säger Mikaela.

Sedan visar hon oss runt i lägenheten. Mikael och Mikaela har till skillnad från många andra, valt att behålla den ursprungliga rumsplaneringen och har kvar alla väggar.

Mitt emot ytterdörren ligger sovrummet sedan kommer ett mindre rum som ska förvandlas till en walking-in-closet, ett gästrum därefter, och slutligen kök/vardagsrum med en vidunderlig utsikt över vattnet.

– Det känns jättebra att flytta in. Jag har verkligen längtat efter den här dagen. Det har ju ändå varit en ganska lång process med allt rensande, berättar Mikaela.

Förutom läget är paret också förtjusta i fasaden. Som både är läcker och praktisk.

– Det går inte att missa var vi bor. Huset i sig med en så häftig exteriör, och så läget på det, gör att det här bara är grymt, säger Mikaela och bygger på kartongberget.

RUSTA
RUSTA
RUSTA

Ing-Marie Brorsson och dottern Linda Nordin pckade upp köket allra först.

På våning tio hittar vi tre generationer kvinnor i full färd med att packa in i köksskåpen. Det är **Ing-Marie Brorsson** som tillsammans med maken **Göran** äger lägenheten, mamma och mormor Ulla Hägglund, samt dottern Linda Nordin.

– Vi var faktiskt redan på väg att sälja huset vi bodde i, eftersom vi köpt en tomt och skulle bygga nytt. Vi kände dock en viss osäkerhet eftersom det låg utanför stan, säger Ing-Marie.

Så kom maken Göran hem en dag och sa att de skulle gå på ett informationsmöte.

Han är nämligen vid sidan av lärarjobbet nämndeman, och hade då hört talas om byggplanerna för Tingshuset.

– Jag visste ingenting, men följde med. Efter informationen tittade vi på varandra och sa; det här vill vi ha, berättar Ing-Marie.

– Och eftersom jag visste att det redan var rätt många som hade köpt, tecknade vi oss för en lägenhet och betalade in de 10 000 kronorna det kostade direkt, inflikar Göran.

Det fanns dock ett villkor i det hela.

– Jag ville ha två balkonger. Hade vi bara fått en, hade det inte blivit någon affär. Jag tänkte att är det meningen att vi ska flytta dit, då får jag mina balkonger. Och det var tydligen meningen, säger Ing-Marie och blickar ut över vattnet och Elitehotellet, som ser rätt litet ut från den här höjden.

Boendepärm Ting1

Mats Lindholm är lycklig över företagets övernattningslägenhet om ett rum och kök med bastu och balkong på elfte våningen. Han gillar också konstverket som den gamla grinden till innergården förvandlats till. Det är skapat av Aston Forsberg.

Även juridiska personer får köpa lägenheter i Ting1, och **Lindholms bil AB** är en av dem som har gjort det.

– Vi har en etta med balkong och bastu på elfte våningen. En finne klarar sig inte utan bastu, förklarar vd:n och ägaren Mats Lindholm med ett skratt.

Detta något ovanliga tillval i en etta, var det heller inget större problem att få gehör för.

– Jag hyr sedan flera år tillbaka två lokaler av Nybergs. De ligger granne med Nicklas kontor på Sjögatan och är ganska stora, eftersom vi säljer våra märken BMW och Toyota där. Jag och Nicklas är väldigt lika i vårt tänkande och fungerar jättebra tillsammans.

När Nicklas frågade hur stor Mats ville ha bastun svarade han: ”Bygg för två svenskar, så ryms det fyra finnar”.

Så han fick sin två- eller fyrmannabastu, beroende på hur man ser det. Men Mats har inte hunnit titta på den än, utan möbler och inredning delegerades till medarbetare som tyckte det var ett roligt uppdrag.

– Det är väl inte jag som kommer att använda den mest heller, utan vi är fyra som har nycklar till övernattningslägenheten. Vi har ganska länge pratat om att skaffa en, eftersom vi är några från kontoret i Umeå som är nere rätt ofta. Och här öppnade sig då en väldigt trevlig lösning, säger Mats.

Han trivs i Örnsköldsvik och blev förtjust i staden redan på 1980-talet, då han sällskapade med en flicka från bygden.

– Jag kom hit på hösten och det var så fantastiskt vackert med hoppbacken, vattnet och alla färger. Jag har faktiskt också hållit på Modo i många år, även om Björklöven ligger mig varmast om hjärtat. Jag brukar säga att jag håller på tre lag. Björklöven, Modo och det lag som slår Skellefteå.

Lars Norlinder och Maria Hedlund tänker använda en av balkongerna som matrum.

Lägenheten de flyttade till efter att ha sålt huset i Kramfors, ligger också i centrum, men där slutar likheterna.

– Efter att ha stirrat in i väggen till Clas Ohlsons i två år, är det här fantastiskt, säger **Maria Hedlund** och blickar ut över vattnet från femte våningen på Ting1.

I denna fyra som vetter mot bland annat hoppbacken, bor hon med **Lars Norlinder**, men det var nära att de aldrig skulle ha fått flytta in.

– Den var egentligen redan såld, men blev ledig förra sommaren. Nicklas hörde då av sig till Lasse och vi slog till, berättar Maria där hon står omgiven av kassar och lådor med blommor.

Växtintresset är uppenbart och hon ser fram emot våren.

– Då kommer jag att odla kryddor och annat på en av balkongerna, berättar hon.

Balkongen som går ut från köket, kommer paret att använda som matrum, och extra tillbehöret infravärme gör att det ska kunna användas i princip året runt.

– Det här kommer att bli jättebra, konstaterar Lars när han ställer in ännu en kartong i köket.

– Vi har alldeles för mycket grejer. Ändå har jag gett bort mycket och slängt en hel del. Detta fast det bara var två år sedan jag rensade ut massor när vi flyttade från huset, suckar Maria.

Hon och Lars har valt att ta bort en vägg för att få ett större sovrum och utgång till en av balkongerna från det.

– Det kändes bortkastat att ha en balkong i gästrummet.

FYRA SNABBA MED
LANDSHÖVDING BO KÄLLSTRAND

Har du någonsin sett något som liknar Ting1?
– Nej, det är ju ett unikt hus både i utformning, färgsättning, planlösning och de utstickande balkongerna. Dessutom är det byggt ovanför ett befintligt hus.

Vad tycker landshövdingen om höga hus, generellt?
– Jag har egentligen ingen specifik uppfattning, men det som är roligt med det här huset är att det gör ett så tydligt avtryck i stadsbilden i Örnsköldsvik.

– Många tycker att det är störande med nya inslag i stadsbilden, men jag tycker att det är utvecklande med nya hus. Speciellt när de speglar samtidens arkitektur, vilket också är intressant för nya generationer. Därför är det trist när man river gamla byggnader, vilket man undvikit här genom att bygga ovanför.

– Ting1 kommer att bli betydelsefullt för Örnsköldsvik i framtiden också, och innebära många positiva saker för staden.

Pratas det om Ting1 på andra håll i länet?
– Ja, det har väckt uppmärksamhet inte bara i länet, utan även i andra delar av landet. Man tycker det är ett spännande hus och jag ser det som mycket positivt att man byggt attraktiva bostäder centralt i Örnsköldsvik. För att få folk att flytta till orten måste det finnas bostäder och investerare som är beredda att ta risken. Det är också bra att få en cirkulation på bostadsmarknaden, så alla kan välja det boende som passar för olika skeenden i livet.

– Det har byggts alldeles för lite i Sverige hittills, inte minst i vårt eget län, Västernorrland.

Du var en av talarna på invigningen. Vad tyckte du om den?
– Den var mycket festlig och samtidigt informell och trevlig med många glada människor. Sammantaget en väldigt bra invigning, och jag tycker att det är kul att komma ut på olika evenemang.

Mikaela Brandberg lutar sig tryggt mot betongpelaren som håller för 9 000 ton.

När sprängningsarbetena i innergården (atriumet) utfördes, fanns det samtidigt hyresgäster i Tingshuset.

BETONGTORN BÄR HUSETS HELA TYNGD

Det som tidigare var Tingshusets innergård utan skydd mot väder och vind, har i dag förvandlats till ett mäktigt atrium där värmen kommer från golvet.

Betongtornet här nere bär upp hela huset, vilket kragar ut tio meter högre upp.

Eftersom huskroppen är 22 gånger 22 meter i fyrkant, skyddar den från regn, vind och snö, samtidigt som ljuset ändå släpps in.

Det gör det genom ett fönsterband mellan det befintliga Tingshuset och undersidan på den nya byggnaden Ting1.

Betongtornet är också uppdelat för att få in så mycket ljus som möjligt. Det består av sex bärande element; ett hisschakt, ett trapphus och fyra kraftiga betongväggar.

Dessa är sammanbundna med betongbalkar sex meter upp från golvnivån, för att staga dem. Öppningarna i hiss- och trappschakt har gjorts så små som möjligt då 9 000 ton från huset ska passera ner genom tornet i grunden och slutligen ner i berget.

I åtta stycken fem meter djupa hål har räfflade stålstag gjutits fast i berget. När grundplattan väl gjutits försågs stagen med muttrar. Dessa drogs sedan åt med en jättestor skiftnyckel. Varje enskilt stag har således spänts till en konstant kraft om 30 ton.

ÄGARE AV LÄGENHETERNA 2013

Stellan Stephenson
Bo-Göran Mårtensson och Carin Mårtensson
Mikael Lundquist och Marie Lundquist
Annika Edlund
Mikael Östman och Mikaela Brandberg
Per Hoppman och Birgitta Hoppman
Gunhild Grön Hannell
Alf och Ann-Mari Näslund
Lars Norlinder och Maria Hedlund
Karl-Erik Nordin och Berit Nordin
Anders Nyberg
Ingrid Södersten
Lars Eriksson och Eva Eriksson
Anna Wandel och Adam Wandel
Sture Markström och Aina Markström
Ulf Enström
Peter Nordkvist
Gunnar Harju och Sonja Harju
Olle Nyberg
Nyberg Kai & Wingårdh AB
Ingrid Salmonsson och Göran Salmonsson
Monica Eriksson och Lennart Eriksson
Nils Hemmingsson
Jan Norberg och Eva Jonsson
Bo Ekberg och Birgitta Östlund
Stellan Lundberg och Anna-Lena Lundberg
Elin Nyberg
Göran Brorsson och Ing-Marie Brorsson
Nybergs AB
Alice Wikberg
Svante Lundberg och Ann-Jeanette Lundberg
SBU AB
Åke Grundström och Carina Grundström
Kjell Lundkvist och Lena Lundkvist
Bengt Sörstam och Runa Sörstam
Anders Nyberg och Ella-Greta Nyberg
Adam Stephenson
Lindholms Bil AB
Hans Hallin och Karin Hallin
Ulf Berglund och Birgitta Berglund
Torsten Kai-Larsen och Bitte Kai-Larsen
Nicklas Nyberg

TING1 I SIFFROR

22 x 22 meter mäter byggnaden
i fyrkant, och är 50 meter hög
Högsta höjd över havet är 70 meter.

7 000 ton väger bara huset.

9 000 ton väger byggnaden med möbler
och människor på plats.

51 bostadslägenheter om totalt
4 000 kvadratmeter, finns i byggnaden.

78 balkonger i tre olika storlekar sticker ut från huset. Samtliga är 2,59 meter breda invändigt, medan längden varierar. Den kortaste är 1,74 meter, mellanbalkongerna mäter 2, 44 och den längsta är 3,6 meter. Också här invändiga mått.

2 gånger per år får alla sina fönster
putsade utvändigt. Det ingår i priset.

2,75 meter i takhöjd i alla lägenheter, och alla fönster är 1,5 x1,6 meter, 60 centimeter bröstning.

24 stycken borrhål med ett djup på 250 meter förser Ting1 med både värme och kyla.

6 254 ton, eller 2 606 kubikmeter betong
har det gått åt. Garagen inräknade.

434 lass levererades med betongbil.

320 000 kilo armering, eller omräknat till
32 mil armeringsjärn med diametern
tolv millimeter, finns i huset. Där har även
använts armeringsjärn med diametrarna
8, 10, 12, 16, 20, 25, och 32 millimeter.

8 x 8 meter mäter stommen
som bär upp hela byggnaden.

8 efterspända bergstag, som håller fast
huset med ett tryck på 30 ton vardera.

46 unika littera takåsar

54 unika littera stålpelare/balkar/ramar

39 unika littera takstolar

EFTERORD

Min enda merit när det kommer till byggbranschen, är en farfar som var snickare och betongare. Han var bland annat med och byggde en bro över Öreälven, som han stolt visade mig när jag var barn.

Ting1 är likt den bron, ett bygge som kommer att finnas med oss lång tid framöver. Och många ska peka och berätta för barnbarnet att de bidrog till att detta fantastiska hus kom till.

Det har också varit fantastiskt att få vara med och skriva om allt från Tingshusets dramatiska historia, till inflyttningen i det färgstarka huset som svävar där ovan.

Det har varit mitt långa yrkeslivs mest intressanta, lärorika och lustfyllda uppdrag, där jag lärt mig många nya ord, men även ställts inför nya utmaningar. Exempelvis att som hopplöst höjdrädd åka bygghiss utanpå huset första gången jag träffade Nicklas Nyberg. Fastklöst i gallret log jag blekt mot honom och bad tyst inom mig att han skulle ge mig uppdraget ändå.

Jag fick det, och har haft förmånen att intervjua 60 väldigt trevliga, hjälpsamma människor och mött ännu fler. Alla har varit ytterst tillmötesgående och en del fick öva sitt tålamod lite extra. Det där med byggkonstruktion och hållfasthetsberäkning var inte riktigt min grej. Eller hur, Fredrik?

Jag vill tacka Nicklas som gav mig uppdraget, och inblickar i en genial entreprenörs liv. Den drivne och mångsidige Torsten som är med och betalar mitt arvode, samt de duktiga fotograferna vilka ställt upp med kort varsel. Och sist, men inte minst, grafiska formgivaren Kikki Lundberg som sett till att allt jag producerat blivit till en snygg och lättläst bok.

Susanne Wiklund

BILDREGISTER

2	Håkan Nordström
2–3	Tord-Rikard Söderström
6–7	Per Ågren
9–11	Per Ågren
13	Jonas Forsberg
15	Rasmus Lindgren
16–17	Tord-Rikard Söderström
18	Nicklas Nyberg
19	Anna-Karin Engström
20	Nicklas Nyberg
21	Anna-Karin Engström
22	Wingårdhs Arkitektkontor AB/ © Bengt Lindström/BUS 2013
23	Jacob Karström
24	Tord-Rikard Söderström
25	Illustration: Wingårdhs Arkitektkontor AB
27	Kuggen: Tord-Rickard Söderström Ambassaden: Åke E:son Lindman Victoria Tower: Ola Fogelström
28–29	Nicklas Nyberg
30	Per Ågren
33–34	Per Ågren/© Bengt Lindström/BUS 2013
35	Jan Kron
36	Mikael Amnell/© Bengt Lindström/BUS 2013
38	Håkan Nordström
39	Per Ågren
40	Per Helander
42	Jonas Forsberg
44	Nicklas Nyberg
45	Wingårdhs Arkitektkontor AB
46	Per Ågren
48	Per Ågren
49	P-O Sedin
50	Vibeke Aronsson
51	Per Ågren
52	Per Ågren
54–55	Per Ågren
56	Jonas Forsberg
57	Anna-Karin Engström
58	Jonas Forsberg
59	Bosse Eriksson
60	Izabelle Nordfjell
61	Per Ågren
62	Susanne Wiklund Illustration: Tyréns AB
63	Bosse Eriksson
64	Ritning: Tyréns AB
65–66	Bosse Eriksson
67	Anna-Karin Engström
68–70	Bosse Eriksson
71	Vänster: Anna-Karin Engström Höger: Bosse Eriksson
72	Ulf Jonsson
73	Tord-Rikard Söderström
74	Jonas Forsberg
75	Övre: Jonas Forsberg Nedre: Per Ågren
76–77	Joakim Berggren
78–79	Håkan Nordström
80–81	Tord-Rikard Söderström
84	Per Ågren
86–91	Per Ågren
92–93	Per Ågren, Wingårdhs Arkitektkontor, Håkan Nordström, Nicklas Nyberg, arkivbilder
94–102	Per Ågren
103	Övre: Örjan Leek. Nedre: Per Ågren
104	Per Ågren
106	Jacob Norstedt-Moberg
107	Johan Gunséus

Omslagets framsida	Håkan Nordström
Omslagets baksida	Per Ågren
Omslagets insidor	Webbkamera installerad under byggtiden. Örnsköldsviks Allehanda i samarbete med Nyberg Kai Wingårdh AB

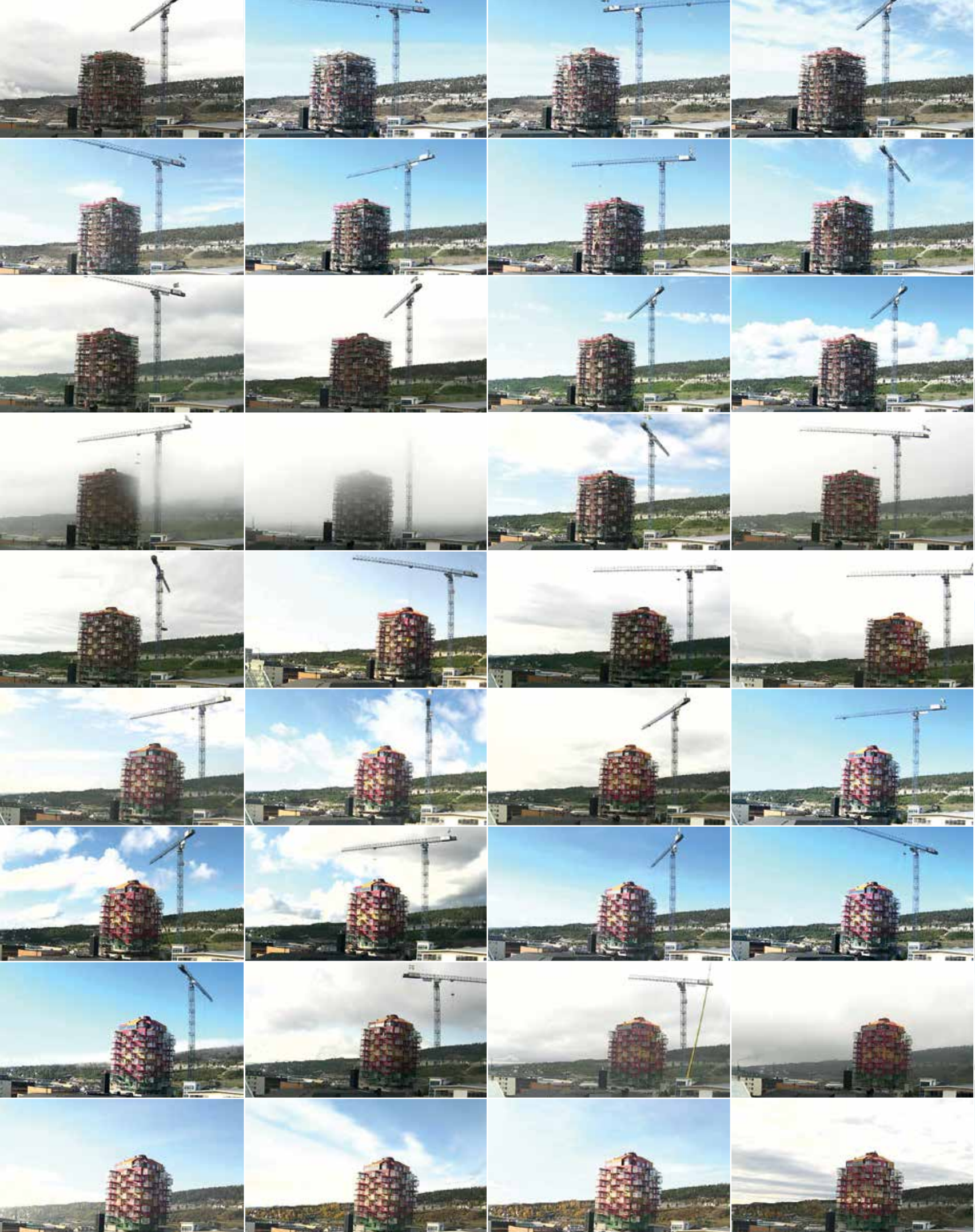

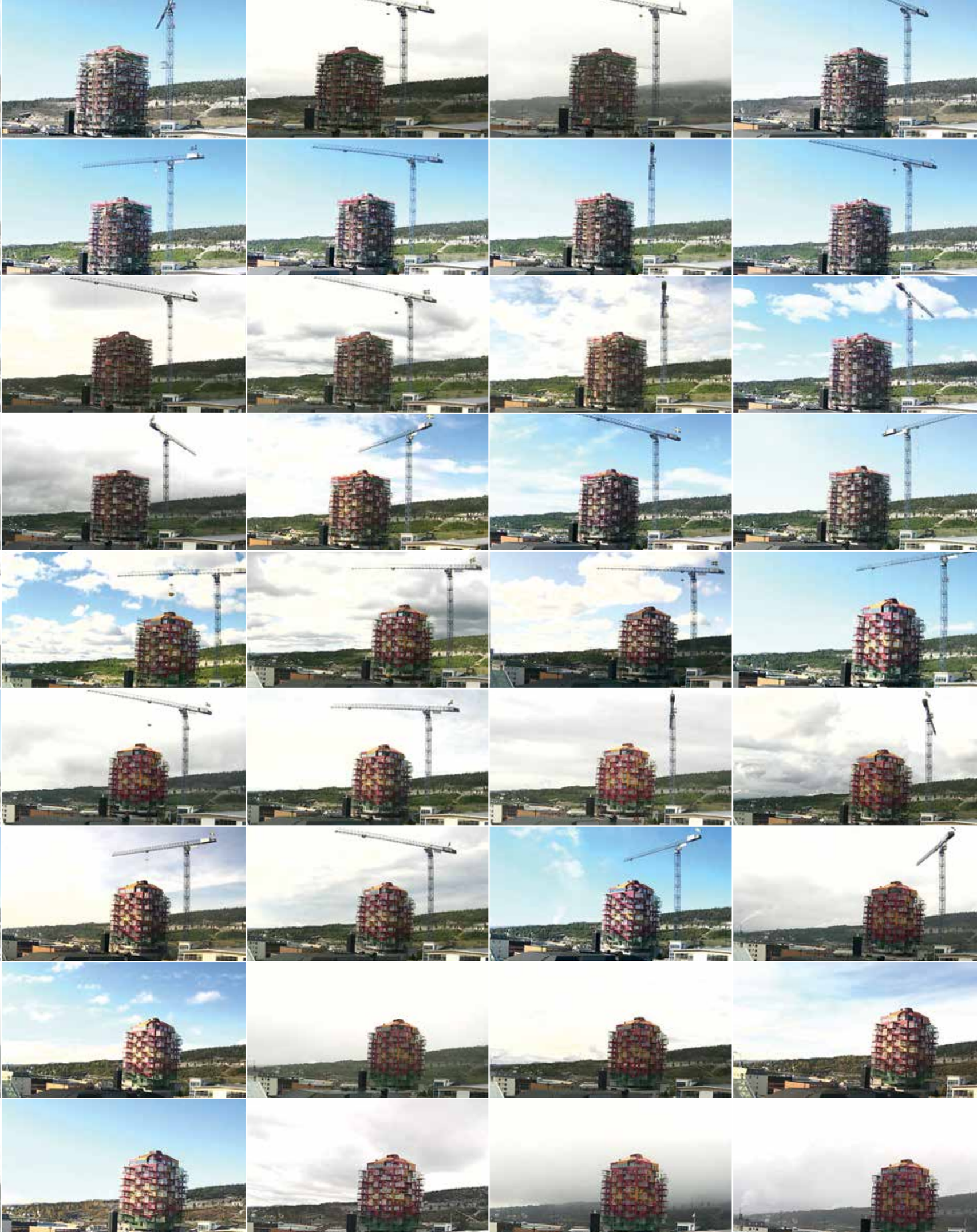

En är i staden välkänd driven entreprenör med häpnadsväckande idéer och projekt. En annan är expert på bostadsrättsbildningar och erfaren entreprenör inom fastighetsbranschen. En tredje är internationellt känd arkitekt med många spännande, prisbelönta byggnader bakom sig. Dessa tre kom samman och Nyberg Kai & Wingårdh AB bildades.

Det gick 900 dagar från idé till inflyttning, och det var inte vilket hus som helst som projekterades och byggdes på så kort tid. Ting1 är antagligen det byggtekniskt mest komplicerade bostadshus som uppförts i Sverige.

Iklätt sina blanka keramikplattor i åtta kulörer, med balkonger som trotsar allt vi är vana att se, svävar det stolt ovan Tingshuset. Eller touchar det med en lätt kyss, som arkitekten Gert Wingårdh föredrar att uttrycka det.

Den här boken vill i ord och bild skildra hur denna byggnad som den enda i sitt slag, växte upp ur Tingshusets innergård mitt i Örnsköldsvik. Vi har gjort det genom att möta en rad människor som på ett eller annat sätt bidragit till att huset nu lyser upp staden dag som natt.